

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra církevních dějin a literární historie

Helmut Viessmann

Proces s templáři

Bakalářská práce

Vedoucí práce: prof. PhDr. Petr Kubín, Ph.D., Th.D.

Konzultant práce: P. PhDr. ThLic. František Jindřich Holeček O. M.

Praha 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 18. 10. 2020

Helmut Viessmann

Bibliografická citace

Proces s templáři, Helmut Viessmann, bakalářská práce,
vedoucí práce: prof. PhDr. Petr Kubín, Ph.D., Th.D.,
konzultant práce: P. PhDr. ThLic. František Jindřich Holeček, O. M.
Praha: 2021, počet stran: 57.

Anotace

Bakalářská práce je rozčleněna na dvě části. První část je shrnutím dosavadních přístupů k řešené otázce a druhá část se věnuje mé vlastní autorské práci.

Práce začíná okolnostmi předcházející založení řádu ve Svaté zemi a končí zánikem řádu ve Francii. Samotný počátek práce je věnován stručné exkurzi popisující začátky řádu. Tedy nejprve založením řádu, jeho schválením, obhajobou jeho existence a postavou sv. Bernarda z Clairvaux. Dále se zabývám popisem rozmachu řádu, jeho činností, vojenskou, duchovní a finanční. Následují rozborem bitvy u Courtrai a kladu si otázku, jak tato událost případně ovlivnila pohled francouzského krále na templáře. Dále pokračuji samotným procesem, především jeho průřezem z kanonicko-právního hlediska, tedy jednotlivými typy a průběhy výslechů, a současně se snažím zachytit konkrétní přelomové momenty v celém procesu, od kterých se odvíjel další běh událostí, a to až k upálení Jacques de Molay.

Annotation

The bachelor thesis is divided into two parts. The first part is a summary of current approaches to the problem and the second part is devoted to my own author's work. The work begins with the circumstances preceding the establishment of the order in the Holy Land and ends with the dissolution of the order in France. The very beginning of the work is devoted to a brief excursion describing the beginnings of the order. Thus, first by establishing the order, its approval, defense of its existence and the figure of St. Bernard of Clairvaux. I also deal with the description of the expansion of the order, its activities, military, spiritual and financial. Then I follow with an analysis of the Battle of Courtrai and I am asking a question about how this event may have affected the French king's view of the Templars. I continue with the process itself, especially its cross-section from the canon-legal point of view, therefore by the individual types and courses of interrogations, and at the same time I try to capture specific turning points in the whole process, from which the next course of events took place, up to the burning of Jacques de Molay.

Klíčová slova

Templáři, Šalamounův chrám, král David, král Šalamoun, Jeruzalém, Hugo z Paynes, Bernard z Clairvaux, Chinon, Filip Sličný, Bonifác VIII., Klement V., Viennský koncil, Vilém z Nogaretu, Jakub z Molay.

Keywords

Knights Templar, Solomon's Temple, King David, King Solomon, Jerusalem, Hugues de Payens, Bernard de Clairvaux, Chinon, Philip the Fair, Boniface VIII., Klement V., Council of Vienne, Guillaume de Nogaret, Jacques de Molay.

Počet znaků:

106 541.

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval vedoucímu mé práce panu prof. PhDr. Petru Kubínovi, Ph.D., Th.D. za mimořádnou trpělivost a cenné rady. Rovněž musím poděkovat za mimořádnou obětavost a poskytnutí značného množství podnětů a literatury panu P. PhDr. ThLic. Františku Jindřichu Holečkovi O. M.

Obsah

1	Úvod	8
2	Dějiny bádání – pohled klíčových autorů	10
2.1	Georges Bordonove	10
2.2	Alain Demurger	11
2.3	Jaroslav Šedivý	13
2.4	Malcolm Barber	14
2.5	Dan Jones	15
3	Vznik řádu	17
4	Oficiální uznání a boj o existenci	19
5	Následný rozvoj řádu	22
5.1	Buly	22
5.2	Hospodářská činnost řádu	23
6	Příčiny procesu	26
6.1	Flandry	26
6.2	Eduard I. Plantagenet	28
6.3	Ztráta svaté země	28
6.4	Myšlenka na zničení templářského řádu	29
6.5	Udání templářů	30
6.6	Královský zatykač	30
7	Průřez procesem	33
7.1	Mučení templářů	33
7.2	Podstata přiznání	34
7.3	Přiznání nejvyšších hodnostářů řádu	35
7.4	Propaganda	36
7.5	Papežova reakce	37
7.6	Pastoralis preminentiae	38

<u>7.7</u>	<u>Papež se ujímá procesu</u>	39
<u>7.8</u>	<u>Útok na papeže</u>	40
<u>7.9</u>	<u>Otázky pro Pařížskou univerzitu</u>	40
<u>7.10</u>	<u>Svolání generálních stavů</u>	42
<u>7.11</u>	<u>Výslech 72 templářů</u>	44
<u>7.12</u>	<u>Výslech na Chinonu</u>	44
<u>7.13</u>	<u>Roztržštění procesu</u>	45
<u>7.14</u>	<u>Faciens Misericordiam</u>	45
<u>7.15</u>	<u>Komise v Sens</u>	46
<u>7.16</u>	<u>Shrnutí Molayových výpovědí</u>	47
<u>7.17</u>	<u>Výsledky ostatních komisí</u>	49
<u>7.18</u>	<u>Upálení 54 templářů</u>	49
<u>7.19</u>	<u>Koncil ve Vienne</u>	50
<u>7.20</u>	<u>Bula Ad providam Christi Vicarii</u>	50
<u>7.21</u>	<u>Dovršení údělu templářů</u>	51
<u>8</u>	<u>Závěr práce</u>	53
<u>9</u>	<u>Literatura</u>	56
<u>10</u>	<u>Přílohy</u>	58

Úvod

Práce si klade za cíl pokus o postižení skrytých příčin inkvizičního procesu s templáři mimo rámec rozboru jejich vlastních výpovědí z útrpných výslechů a tradičních otázek reálnosti jejich viny či nevin.

Práci jsem rozčlenil na dvě části. První část se věnuje shrnutí užití metodologie. Tedy shrnutí dosavadních přístupů k otázce příčin procesu. Snažil jsem se zde vytvořit přehledovou syntézu těch hlavních, nejvíce citovaných klíčových autorů.

Je zde zajímavé především to, jak různí autoři k pojetí příčin procesu přistupují. Velmi zjednodušeně lze uvést dva hlavní myšlenkové proudy, a to pohled anglický a francouzský a mnoho dalších názorů a badatelských poznatků ostatních autorů.

Především zde mám na mysli názor reprezentovaný ponejvíce anglickými autory, jako je Barber, Jones a mnozí další, kteří na první místo příčin kladou ziskuchtivost francouzského krále.

A naproti tomu stojí pohled francouzských autorů, reprezentovaných zejména Bordonovem a Demurgerem, jenž pokládají větší důraz na širší pojetí procesu a jsou v hodnocení královny osobnosti mnohem mírnější nežli Angličané.

Dále práce shrnuje i poznatky dalších badatelů, a to jak českých, pedagoga naší fakulty Milana Bubna a historika a diplomata Jaroslava Šedivého, tak také zejména předních evropských univerzitních historiků a archivářů.

A kromě těchto klasických autorů, považuji za zajímavé zmínit i badatelské objevy, které nejsou v širším povědomí známy, zde mám na mysli, kupříkladu pojetí Jéroma Delhaye, který se na Lováňské univerzitě zabývá otázkou, zda templáři někdy stanuli na bitevním poli proti francouzské koruně. A dále potom práci italského archeologa Giuseppeho M. Della Fina, který nám přináší objevené nápisy o sexuálních aktech templářů v etruské hrobce v Tarquinii.

Ve druhé části práce se následně zabývám zmapováním politických a dynastických poměrů před započítím procesu. Spory Filipa IV. Sličného s jeho leníky a nepřáteli, a především potom vazbami templářů na tradiční protivníky francouzského krále, Plantagenety, Aragonce, flanderskou šlechtu a aristokracii.

Snažím se sledovat hlavní badatelskou otázku, tedy příčiny procesu a ptám se, zda Filip IV. považoval templáře za své vojenské protivníky a nakolik jsou přesvědčivé důkazy o ohrožení francouzského krále ze strany templářů.

Následně se již věnuji průřezu samotného procesu z kanonicko-právního hlediska, tím, jaké byly typy výslechů, jak probíhaly výslechy, zvláštní pozornost věnuji momentu *relapsí*.

Pokouším se zachytit proces s templáři z pohledu klasického inkvizičního procesu, kdy se jedná dle Valleraniho především o zničení „fámy“, tedy pověsti. Následně můžeme pozorovat, jak architektura samotného procesu později posloužila v dalších inkvizičních řízeních, zejména s františkánskými spirituály.

Dějiny bádání – pohled klíčových autorů

Georges Bordonove

Georges Bordonove, 1920–2007, byl členem francouzské akademie věd a jeho historické dílo je dodnes velmi ceněno.

Zabýval se zejména životopisy jednotlivých francouzských panovníků, samostatnou monografií, která by se věnovala výlučně templářům, sice nenapsal. Ale ve své knize Filip IV. Sličný, vyčlenil templářům téměř celou druhou polovinu.

U Bordonoveho jsem našel jakožto u prvního z moderních historiků zmínku o tom, že se templáři účastnili vojenského konfliktu proti Filipovi IV. Sličnému.

Účast templářů zmiňuje ovšem zcela okrajově, a to v této souvislosti pouze v jediné větě své monografie. Když rozepisuje velmi obsáhlý počet všech různých skupin, které se účastnily bitvy u Courtrai. Uvádí, že se účastnili i „flanderští templáři“. A to je jediná zmínka tohoto druhu v celé knize.¹ A dá se říct, že jí ani nepřikládá větší význam. Navíc z této zmínky ani není zřejmý počet templářů, kteří se účastnili, jejich postavení či hodnosti.

Bohužel, jeho kniha ještě není opatřena poznámkovým aparátem, není tedy zřejmé, z jakých podkladů Bordonove vycházel, zda se jednalo o informaci pocházející z pera kronikáře nebo účetních knih.

Naproti tomu prof. Jérôme Delhay, kterému se budu věnovat později, ve své hypotéze „Templáři, meč zdvižený proti Filipovi IV.?,“ určené v rovině podnětů a teorii studentům historie Lovánské univerzity, podrobně rozebírá účast templářů v bitvě u Courtrai a pokládá jí za významnou z hlediska porážky francouzské koruny.

Dále pak Bordonove, v jiných částech své monografie, píše o templářích jako o loajálních králi, když se ve sporu s Bonifácem VIII. postavili na stranu krále, z čehož vyplývá, že je nepovažoval za potenciální spojence králových nepřátel.²

Bordonove se diplomaticky přiklání k myšlence, že si Filip IV. vymínil zničení templářského řádu, již jako podmínku k podpoře Bertranda de Got při papežské volbě 5. června roku 1305.³

¹ BORDONOVE, Georges. *Filip IV. SLIČNÝ Železný král*. Praha: BRÁNA, 2007, s. 112.

² BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 182.

³ BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 166.

Na jiných místech své monografie se však kloní k názoru, že se o obviněních templářského řádu král dozvěděl, teprve až od udavače Esquieua de Floyranu (i Floyrac), tedy nikoliv, že je sám vymyslel. Což si samozřejmě mírně protirečí s předchozí myšlenkou. Ačkoliv podobné místo úvah je problematické i u celé řady dalších autorů.⁴ Ve výčtu příčin zničení templářského řádu konstatuje, že se názory na tuto otázku značně různí. Poukazuje na finanční motivy francouzského krále a rozsáhlý templářský majetek a taktéž připomíná, že v případě přímého konfliktu krále s papežem mohl Filip IV. Sličný cítit reálně ohrožen velkou vojenskou mocí templářů, jelikož řád byl dle buly *Omne datum optimum* podřízen pouze papežově vůli.

A dále Bordonove pokračuje svým vlastním názorem: „*Nemůžeme věřit, že Filip byl tak naivní, že se nechal poštvat proti templářům jako údajným kacířům, u nichž se pravidlem stala sodomie a další výstřelky! Zbožnost u něj byla tradicí. Ale nebyl prostoduchý a jeho víra se docela dobře přizpůsobovala politickým kombinacím.*“⁵

V závěru své monografie, ač je jako u většiny francouzských autorů král líčen v podstatně příznivějším světle než u Angličanů, Bordonove smutně přiznává, že Filip IV. byl „zvrácený sadista“, když v rámci vyšetřování podezření z cizoložství ve své královské rodině, nechal bratry Filipa a Gauthiera d'Aunay, jejichž přiznání byla získána na mučidlech, zaživa stáhnout z kůže, uřezat jim mužství, jejich těla pak vláčet za koňským povozem městem a nakonec jim nechat utát hlavy a jejich mrtvoly pověsit na šibenici všem na odiv. Rovněž své tři snachy, Markétu královnu navarskou, Blanku hraběnkou z La Marche a Janu z Artois, pozdější francouzskou královnu, nechal vyslýchat na mučidlech, přičemž navarská královna ve vězení zemřela.⁶

Ač by tato příhoda nemusela souviset s templářským řádem, Bordonove ji včlenil do části po templářském procesu, právě možná tak lépe čtenář pochopí králův postup při templářských výsleších a následných exekucích.

Alain Demurger

Jedním z celosvětově nejvíce citovaných autorů v otázce templářů a bezesporu nejvíce citovaným autorem ve francouzském prostředí je Alain Demurger, francouzský medievista, působící na univerzitě Paris I - Panthéon-Sorbonne.

⁴ BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 181.

⁵ BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 185.

⁶ BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 215.

Demurger se od ostatních autorů, zvláště pak od Barbera, odlišuje méně kritickým pohledem na královu roli v otázce procesu. Samozřejmě ani jeho pohled krále nechválí, ovšem umožňuje mu určitý neutrální odstup.

Demurger se kloní k názoru, že na samém počátku nebylo královým záměrem zničit řád. Že se pouze ke králi doneslo udání od Esquieua a král s ním naložil tak, že pověřil Nogareta, aby celou věc prošetřil.

A teprve až Nogaret se rozhodl vytvořit si jakýsi kompromitující spis s myšlenkou, že by se takové pojednání mohlo v budoucnu upotřebit. Tedy, že by král náležitě ocenil Nogaretovu invenci. Následně, až později, jak uvádí Demurger: „*hlavní snahou krále a jeho nejbližších poradců v čele s Vilémem z Nogaretu, jelikož se přímo podílel na atentátu z Anagni, bylo odstranit následky tohoto zločinu a docílit odsouzení památky papeže Bonifáce VIII.*“

A dále pak Demurger pokračuje větou: „*V roce 1305 zrušení templářského řádu zatím určitě nebylo v plánu.*“⁷

Z uvedeného tedy vyplývá, že dle Demurgera byla hlavní pohnutka k templářskému procesu snaha vydírat papeže ve věci procesu s jeho předchůdcem Bonifácem VIII. Nejspíše zde hrála roli i zkušenost s dějinně starším případem papeže Formosa, známým jako „synoda mrtvých.“

Samozřejmě, obsáhle popisuje i rozličné majetkové motivy, především půjčku od templářského pokladníka, na kterou spíš pohlíží v rovině teorií, neboť si není jist, zda o ní velmistr řádu věděl či nevěděl.⁸

Celkově lze říci, že majetkovým motivům přisuzuje menší význam než ostatní autoři, naopak, krále popisuje spíše jako toho, který se chopil nabídnuté příležitosti a patřičně jí využil.⁹

Velkou pozornost potom věnuje osobě Jacquese de Molay, kterého vnímá jako jednoho z hlavních viníků templářské zkázy. A to především tím, že si v období před procesem počínal velmi neobratně. Neprováděl vizitace statků, přesunul se podezřele a provokativně z Kypru do Francie, zklamal v otázce udržení Svaté země. Vykresluje ho jako osobnost čestnou, ovšem s nízkým vzděláním a nízkými taktickými schopnostmi.¹⁰

⁷ DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay: Soumrak templářů*. Praha: Argo, 2011, s. 156.

⁸ DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay*, s. 159.

⁹ DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay*, s. 159-169.

¹⁰ DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay*, s. 153-165.

Jaroslav Šedivý

Z českých historiků zabývajících se templářským řádem je třeba zmínit již staršího, avšak stále současného, velmi citovaného autora Jaroslava Šedivého, který se kromě historie věnoval dále především politice a působení v diplomatických službách. A i jeho díla jsou pojata převážně z pohledu politické historie.

Šedivý se ve své knize *Tajemství a hříchy rytířů templářského řádu* soustředí v první polovině na historii řádu a v druhé polovině potom na kanonicko-právní formu procesu. Hlavní myšlenkou jeho knihy je otázka, do jaké míry mohla být obvinění proti templářům pravdivá, jak probíhaly výslechy a jaké byly jednotlivé typy výslechů.

V jeho podání převažuje především myšlenka Nogareta a Plaisianse, jakožto důmyslných architektů celého procesu.¹¹ Snaží se však přesto hledat náznaky určité pravdivosti obvinění. Čtenář po přečtení jeho knihy dospěje k závěru, že skutečně mohl existovat, jakýsi vstupní rituál do templářského řádu, který by se dnes dal přirovnat k vojenským „mazáckým“ rituálům, typickým pro elitní jednotky, ačkoliv jinak jsou zde templáři vykresleni jako nevinní.

Velký důraz je též v knize kladen na královu motivaci zničit řád pro účel naplnění státní pokladny.¹²

V rámci podrobného přečtení celé knihy jsem nenalezl ani sebemenší zmínku o tom, jako je tomu kupříkladu u Bordonova, že by se řešila otázka králova napadení ze strany templářů, tedy zda templáři proti králi stanuli na bitevním poli, či se účastnili nějakého povstání.

Ani na rozdíl od Barbera nezmiňuje, že by byla nějak uražena králova ješitnost před započítím procesu.

Šedivého monografie se ve velké míře soustředí především na otázku papežství. Patrně pro své vlastní působení v diplomatických službách, věnuje Šedivý zvláštní pozornost obrazu papeže Klementa V. jako vynikajícího diplomata, který se snažil manévrováním v mezích svých možností pomoci templářům, jak nejlépe mohl.¹³

Samotný Chinonský pergamen, kterým papež Jacques de Molay tajně absolvoval, byl objeven Barbarou Frale v Archivio Segreto Vaticano teprve až roku 2001. Proto

¹¹ ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství a hříchy rytířů templářského řádu*. 2. vydání. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2008, s. 123.

¹² ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 133.

¹³ ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 125.

je překvapivé, že již v době vzniku prvního vydání knihy v roce 1999, hodnotí Šedivý papežovu roli velmi pozitivně.

Malcolm Barber

Ze současných historiků je jedním z nejvíce citovaných autorů na dané téma oxfordský profesor Malcolm Barber. Lze říct, že jeho pohled na otázku templářů je jedním z těch, který nejvíce ovlivnil současné historiky a patří k dominantním v této otázce již několik desetiletí. Neboť mnohé historické práce jsou vystavěné na základě Barberových tezí.

Barber vnímá zničení templářského řádu prvořadě jako majetkový cíl Filipa IV. Sličného a dále vykresluje krále jako osobnost s narcistickými sklony. Čímž se významně odlišuje od Demurgera. Velice rozsáhle hovoří o králových finančních problémech, které jsou dány zejména křehkými feudálními vztahy s ostatními leníky, především oblast Flander a Gaskoňska. Popisuje povstání v Bruggách ze dne 18. května 1302, jež se následně rozšířilo do celé oblasti Flander a zejména i králova protivníka v osobě hraběte Guye Dampierra, který byl anglickým spojencem.

Následně Barber uvádí odhad Josepha Strayera, který ocenil náklady na válku s Anglií mezi lety 1294-1299 na 1,73 milionu livrů.

A dále pak Barber výslovně popisuje, že: „Útok na templáře je třeba vidět v kontextu mnoha metod využívaných francouzskou vládou ve snaze zmírnit akutní finanční problémy.“¹⁴

Z uvedeného tedy jasně vyplývá, že Barber zmiňuje prvořadě finanční motivaci, ale zcela mlčí o motivaci v podobě nějaké osobní královy msty, či přímo dokonce oprávněné královy obavy o svou korunu.

Kdyby byl Barber již věděl, že templáři podporovali i vojenským výcvikem bruggské milice ve Flandrech, zcela jistě by takový poznatek zmínil, protože na mnoha místech neopomíná sebemenší důkazy, poukazující z jeho pohledu na královu charakteristickou pomstychtivost a údajně až narcistickou osobnost.

Za zmínku stojí i Barberův popis královy pomstychtivosti, když se rozhodl zničit Bernarda Saisseta, biskupa v Pamiers, který krále přirovnal k sově, jíž si lidé vybrali pro její vzhled a nikoliv schopnosti.¹⁵

¹⁴ BARBER, Malcolm. *Proces s templáři*. Praha: Argo, 2008, s.55.

¹⁵ BARBER, Malcolm. *Proces s templáři*, s. 50.

Dan Jones

Jones je známým anglickým spisovatelem, novinářem a popularizátorem historie. Zajímá se zejména o dějiny Anglie, křížácké výpravy a plantagenetovskou dynastií.

Jeho pojednání o templářích zmiňují z důvodu, že se jedná o jednu z nejmladších současných prací (2017). Očekával jsem tedy, vzhledem ke skutečnosti, že interpretace se posunuje s časem, že by jeho práce mohla přinést nové poznatky na templářskou otázku.

Bohužel jsem dospěl k závěru, že jeho kniha je více či méně Barberovým kompilátem a příliš nových poznatků nepřináší. Dokonce některé celé kapitoly lze považovat za Barberův přeformulovaný text.¹⁶

Ale přesto jsem se rozhodl jej zmínit, neboť obraz, který Jones vytváří, je zobrazením převládajících romantizujících tendencí na otázku zločinnosti procesu a nevinu templářů.

A současně je Jones velmi čteným autorem, zvláště pak v anglickém prostředí.

Jones, podobně jako Barber, ovšem s mnohem větší razancí, přičítá vinu francouzskému králi.

Krále líčí jako zločinnou a narcistickou postavu, a to s větším důrazem než Barber, když kupříkladu o králi píše: „jeho zbožnost neměla daleko k nabubřelosti a někteří z jeho poddaných se mu pošklebovali.“¹⁷

Obdobně zmiňuje i královu pomstu vůči biskupovi z Pamiers Bernardu Saissetovi, který se za svou kritiku vůči králi ocitl před soudem za čarodějnictví.

Dále hovoří obdobně jako Barber o útoku na Bonifáce VIII. a královu nátlaku na Klementa V. ve věci případného posmrtného procesu s Bonifácem VIII.¹⁸

Též popisuje Filipova válečná tažení proti Flandrům. Ovšem, vůbec nehovoří o tom, zda se templáři, těchto událostí, jakkoliv účastnili, pouze zmiňuje, že tato tažení krále nesmírně finančně vyčerpala.

Je samozřejmě velkou škodou, že se Jones o tuto otázku nezajímal hlouběji, neboť v době vzniku své knihy již mohl nabídnout i podstatně novější informace v souvislosti právě s templářskou účastí ve Flandrech.

Jakožto hlavní příčinu procesu, vidí majetkové motivy krále. A Nogareta, obdobně jako Barber, vnímá jako důmyslného architekta procesu.

¹⁶ JONES, Dan. *Rytíři Templu*. Praha: Pavel Dobrovský, 2019, s. 315-319 jsou obsahově obdobné jako text v knize BARBER, Malcolm. *Proces s templáři*. s. 50-55.

¹⁷ JONES, Dan. *Rytíři Templu*, s. 315.

¹⁸ JONES, Dan. *Rytíři Templu*, s. 319.

Útok na templáře, řadí do přímé souvislosti s prázdnou královou pokladnicí, měnovou reformou a finančně nepovedenou akcí proti židům.

Doslova píše: „*Vyhnání Židů bylo úspěšně dokončeno, jenomže nepřineslo ani zdaleka tolik stříbra, kolik ho král potřeboval k obnovení někdejší hodnoty měny. Filipova vláda se tak dostala do závažných potíží a jako východisko hledala jiné bohaté skupiny, které by mohla obrát. V tomto ohledu nebyli jistě nenápadní ani templáři.*“¹⁹

¹⁹ JONES, Dan. *Rytíři Templu*, s.319.

Vznik řádu

Templářský řád byl založen roku 1119 ve Svaté zemi v Jeruzalémě po První křížové výpravě, a to zřejmě z podnětu rytířů Huguese de Payens a Godefroie ze Saint Omer v Pikardii, kteří se obrátili na jeruzalémského krále Balduina II. a jeruzalémského patriarchu Warmunda de Picquigny, že vytvoří laické duchovní společenství a budou sloužit Bohu. Král Balduin II. je však vyzval, aby se při svém řeholním životě věnovali specificky aktivní vojenské ochraně poutníků.²⁰

Zprvu se ustavila devítičlenná skupina rytířů z prostředí kanovníků chrámu Božího hrobu, kteří se nazývali Chudí rytíři Krista. Když po svém schválení dostali k dispozici jako své sídlo Šalamounův chrám, tak se jejich název rozšířil do podoby Chudí rytíři Krista a Šalamounova chrámu. Označení templáři pochází tedy od Šalamounova chrámu, tedy Templu.²¹

Jedním z hlavních úkolů řádu byla ochrana poutníků, kteří cestovali z přístavu Jaffa do Jeruzaléma. Roku 1100 se oblast Judska hemžila lupiči, pro které byli poutníci cestující z přístavu Jaffa přes město Ramla, až do Jeruzaléma, velice snadnou kořistí. Každý, kdo se v okolí Jeruzaléma rozhodl opustit nějaké opevněné místo, byl ve vážném nebezpečí, že se stane obětí přepadení Etiopanů nebo Egyptanů z Jihu, či Turků ze severu. Známa je především událost, která předcházela založení řádu, a to masakr 700 poutníků o velikonocích, kteří měli namířeno do Jeruzaléma.²²

Jak píše Malcolm Barber, vznik templářského řádu nebyl současnými kronikáři považován za důležitou událost, a proto o ní v době vzniku řádu nikdo nepsal. Teprve až s odstupem jedné generace a následným rozvojem řádu je tato událost v zájmu kronikářů. Malcolm Barber zmiňuje tři kronikáře, kterými byla událost zaznamenána. A to Vilémem, arcibiskupem z Týru (+1186), Michaelem Syřanem (+1199), jakožto

²⁰ Srov. HAAG, Michael. *Templáři*. Praha: Slovart, 2011. s. 88.

²¹ Původní Šalamounův chrám vystavěl v desátém století před Kristem král Šalamoun syn Davida a Betšeby.

Sám král David již shromáždil obrovské množství stavebního materiálu na výstavbu chrámu a současně i vyvolil místo, kde měl chrám stát, avšak bylo mu zapovězeno od Hospodina chrám vystavět, jelikož na jeho rukou ulpělo příliš mnoho krve padlých národů, s kterými válčil. (Paralipomenom 22, 2-5, 28, 11-19) Chrám tedy vystavěl jeho syn Šalamoun. Jemuž se stavbou význačně pomohl Tyrský král Chíram.

(1: Královská 5, 9-11); K historii Chrámové hory a Šalamounova chrámu podrobněji v:

AUGUSTIN, Milan. *Neznáma história zeme baníkov a pôvodu striebra rádu templárov*. Forum Sapientiae, 2014. s. 30-36.

²² Srov. PERNOUD, Régine. heslo: Templiers, v: *Dictionnaire de spiritualité, ascétique et mystique, doctrine et histoire*, red. M. VILLER, SJ - F. CAVALLERA, SJ - J. de GUIBERT, SJ - A. RAYEZ, SJ, pokr. A. DERVILLE, SJ – P. LAMARCHE, SJ – A. SOLIGNAC, SJ, díl XCVI-XCVII-XCVIII, Paříž: Beauchesne, 1990, sl. 152-161.

Antiochijským patriarchou a Walterem Mapem, arciděkanem v Oxfordu (zemřel mezi lety 1208-10).²³

²³ BARBER Malcolm: *Noví rytíři*. Praha: Argo, 2006 s.18.

Oficiální uznání a boj o existenci

Hugues de Payens se spolu s dalšími pěti rytíři vydal ze Svaté země do Evropy, kde hledal pro řádové myšlenky podporu a další spolubratry.

V Evropě se Hugues setkával zejména s předními šlechtici, od kterých získával značnou materiální podporu.

Ne všude se však setkal s pochopením. Kupříkladu převor Velké Kartouzy Huguesovi odepsal, že myšlenku boje ve Svaté zemi nepovažuje za správnou, neboť by mniši měli bojovat především se svými vlastními hříchy, a teprve až potom se nasazovat v boji.

Značné podpory se mu dostalo od tehdejší významné církevní autority Bernarda z Clairvaux, jenž byl zřejmě jeho příbuzným.

Důvodů pro motivaci Bernarda z Clairvaux, aby se řádu zastal, byla celá řada. Bernardův strýc, André de Montbard, byl zakládající člen templářů.

A dále pak Bernardův dlouholetý přítel a mecenáš, Hugo, hrabě ze Champagne, sám roku 1125, při své třetí pouti do Svaté země, též vstoupil do řádu. A nesmíme zapomenout na to, že to byl právě Hugo ze Champagne, který Bernardovi významně přispěl k založení kláštera v Clairvaux.

Současně byl Bernard znám jako hlavní propagátor reformních mnišských myšlenek. Zachovala se nám jeho korespondence s opatem Vilémem z benediktínského kláštera v Remeši z roku 1125, kde již obsáhle hovořil o hlavních ideálech, na kterých později vystavěl hlavní teze templářské řehole. Tedy boj proti pýše, lenosti, přepychu a veškerým vášním těla.²⁴ A naopak, směřování k hluboké kontemplaci, rozjímání, pokoře, chudobě a absolutní oddanosti Kristu.²⁵

Kromě toho se na Bernarda obrátil i král Jeruzaléma Balduin II. s dopisem, kde jej prosil o podporu. Podstatou dopisu bylo, že se Bernardovi snažil vysvětlit myšlenky templářského řádu. A nutnost obrany proti bezvěrcům.

Nebylo tedy divu, že Bernard velmi intenzivně usiloval o šíření templářských ideálů.

Pro účely prezentace templářských myšlenek sepsal spisek „De laude novae militiae“.²⁶

Bernard se zasadil pro svolání regionálního koncilu roku 1128 do francouzského Troyes, kde se vší mocí a působivostí svého kazatelského mistrovství představil ideu a poslání

²⁴ CLAIRVAUX, Bernard. *Apologie pro opata Viléma*. Praha: OIKOYMENH, 2018, s. 110-137.

²⁵ CLAIRVAUX, Bernard. *Apologie*, s. 87-99.

²⁶ Tento spis se obecně datuje před svoláním koncilu v Troyes. Ačkoliv Malclom Barber jej datuje nejdříve do roku 1136, kdy tvrdí, že motivací Bernarda k sepsání spisu, byla především tíha svědomí způsobená úmrtím Huga de Payens.

nového řádu. Koncilu se zúčastnili arcibiskupové z Remeše, ze Sens a mnoho dalších biskupů. Z opatů pak byli přítomni představení z Clairvaux, Cîteaux, Pontigny a mnozí další. Koncilu se účastnil i papežský legát Matouš z Albana.

Na koncilu Hugues de Payens popsal historii a založení řádu a na sv. Hilaria, 13. ledna, pak popsal i mrav a konání řádu. Představil také jejich řeholi vycházející z konstitucí pro kanovníky Chrámu Božího hrobu.²⁷

Přesto, že byl Bernard vůdčí silou při sestavování nových pravidel, ne všechny jeho myšlenky byly koncilními otci přijaty. Jelikož koncilní otcové kladli mnohem větší důraz na mnišství a askezi. A rytířské ideály byly jimi upozaděny.²⁸

Papež Honorius II. a Jeruzalémský patriarcha Štěpán nakonec rozhodli o vypracování reformovaných řádových stanov. O tyto se především zasadil sv. Bernard. A to tak, že nová pravidla respektovala názor koncilních otců. V těchto nových a rozšířených konstitucích bylo 72 článků, které měli templáři zachovávat, počínaje společným životem a účastí na komunitní modlitbě a liturgických obřadech, přes chudobu, prostý oděv a vzhled, až po celibátní život a zákaz jakéhokoli styku se ženami, včetně vlastních příbuzných. Jako laici mohli na bojových výpravách nahradit účast na mši svaté opakovanými modlitbami Otčenáše. Celý řád byl podřízen výlučně papeži a na místní úrovni ve Svaté zemi jurisdikci jeruzalémského patriarchy. Jednotliví členové řádu podléhali svým komunitním představeným a ti velmistrovům řádu a jeho zástupcům.²⁹

A po vzoru cisterciáckého řádu byl templářům přiznán i bílý oděv. Na koncilu v Troyes tedy došlo k oficiálnímu začlenění templářů k církvi.

V následujících dvou letech po koncilu rytíř Hugues de Payens se svými druhy procestovali rozsáhlou část Evropy za účelem hledání podpory pro řád. Navštívili zejména Burgundsko, Champagne, Picardii, ale také část Anglie, Portugalsko

²⁷ Srov. HAAG, Michael. *Templáři*, s. 93.

²⁸ Srov. BARBER, Malcolm. *Noví rytíři*, s.25.

²⁹ Nejstarší dochovaná verze, respektive jedna ze dvou nejstarších dochovaných verzí původní Bernardovy řehole se nachází v Praze, a to v Národní knihovně ČR v oddělení rukopisů a starých textů v Klementínu, pod signaturou XXIII G66. Tato řehole byla celá zveřejněna v původním latinském textu, včetně jeho fotografií a současně i v českém překladu, jakožto druhý díl knihy s názvem *Praha templářská*, Beroun: Machart, 2014.

Řehole samotná, jeví se jako vyloženě pracovní text, neboť obsahuje různé poznámky a škrtnání. Navíc v ní absentují poslední dva články, o kterých se soudí, že vznikly později. Z toho lze usuzovat, že se jedná o jednu z nejstarších verzí řehole samotné. Obsah vychází z řehole sv. Benedikta, asi cca. 30 článků a kombinuje řeholi sv. Augustina. To, co je v Bernardově řeholi nové, je skutečnost, že se musí vyrovnat s rytířstvím a cestováním na dlouhé trasy, jakožto novým prvkem. Rovněž řehole musí řešit i otázky majetku, který byl nezbytný k dosažení cílů, které si řád vyvolil. Je zjevné, že úmyslem koncilu nebylo učinit z mnichů rytíře, ale spíše z rytířů mnichy.

a Španělsko. Při těchto cestách jim poskytl sv. Bernard značnou oporu.³⁰ A tak templáři všude získávali nové členy a řád se velmi rychle rozrůstal.

³⁰ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů a kongregací v Českých zemích*. I. Díl. Praha: Libri, 2002, s.60.

Následný rozvoj řádu

Buly

Pro následné právní ukotvení řádu byly významné především tři papežské buly z let 1139 - 45, a to bula *Omne datum optimum, Milites Templi a Militia Dei*.

První ze zmíněných, bula *Omne datum optimum*, byla vydána 29. března 1139 na II. lateránském koncilu papežem Inocencem II. Bula řádu propůjčovala především různá privilegia. Arenga buly vycházela z Jakubova listu: „*Každý dobrý dar a každé dokonalé obdarování je shůry, sestupuje od Otce nebeských světél. U něho není proměny ani střídání světla a stínu.*“ (1,17) Papež v ní oficiálně schválil posláni templářů jako obránců víry a poutníků a ozbrojeného ramene církve proti Kristovým nepřátelům. Smrt v boji byla od počátku chápána jako osobní mučednictví, přinášející odpuštění hříchů a spasení.

Kořist odejmutá nepřátelům měla být použita pro potřebu řádu. A veškeré donace templářům spadaly pod ochranu Svatého stolce.³¹

Dále bylo podstatou buly to, že žádné světské osobě neměla být prokazována poslušnost, úcta, či skládána přísaha. Tímto se z řádu stalo těleso zodpovědné pouze papeži a nikomu jinému.

Druhá bula, *Milites Templi*, vydaná papežem Celestýnem II. roku 1144, byla určena především křesťanským prelátům. Celestýn se v ní snaží vysvětlit, jak papež s pomocí templářů, očišťuje východní církve od nepřátel víry. Dále preláty nabádá k pořádání sbírek ve prospěch templářského řádu. A takto poskytnuté příspěvky mají sloužit jakožto částečná náhrada neúčasti na křížovém tažení. Dále dává bula templářům pravomoc, aby mohli sami pořádat sbírky. A duchovenstvu ukládá zvláštní povinnost, chránit templáře před jakoukoliv hrozbou.

Třetí bula, *Militia Dei*, byla vydaná papežem Evženem III. roku 1145. Tato bula zajišťovala templářskou přítomnost ve všech diecézích. Evžen, aniž by chtěl omezovat práva prelátů, dal templářům pravomoc vybírat desátky, dávky a pohřební poplatky v místech, kde se nacházely templářské oratoře.³²

³¹ Srov. BARBER, Malcolm. *Noví rytíři*, s. 70.

³² KOZA, Stanislaw Józef. heslo: *TEMPLARIUSZE, ubodzy rycerze Chrystusa i świętyńi Salomona, Pauperes Commilitones Christi Templique Salomonis*, v: *Encyklopedia katolicka*, red. Stanislaw kard. Dziwisz a kol., Lublin, Towarzystwo naukowe Katolickiego uniwersytetu lubelskiego Jana Pawla II., 2013, sl. 607-610.

Tyto papežské buly se však neobešly bez soudobé kritiky a zejména bula *Omne datum optimum*, která templářům přiznávala hospodářskou a jurisdikční samostatnost, byla nejvíce kritizována.

Hospodářská činnost řádu

Templářský řád ve své době dosáhl obrovského majetku, který se nakonec stal pravděpodobně jednou z hlavních příčin jeho zániku.

Již od téměř samého počátku byl templářský řád osvobozen od veškerých daní, cel a poplatků, stalo se tak výše zmíněnými papežskými bulami. Toto osvobození přineslo templářům, jakožto korporaci, značnou konkurenční výhodu.

Templáři získávali svůj majetek několikerými způsoby. Zprvu se jednalo především o dary. A to dary mužů, kteří se stali členy řádu. A dále pak od různých dalších dárců. Postupem času pak i z dědictví. Neboť jejich činnost zanechávala v mnohých představa, že podporou templářů učiní skutky účinné ke spáse své duše. Nejznámějším příkladem takového dědictví byl odkaz aragonského krále Alfonsa I. Sáncheze, který zemřel v září roku 1134. Tento král odkázal templářům, johanitům a kanovníkům chrámu Božího hrobu donace v převážné části dnešního Španělska. Jelikož však předání tohoto odkazu bylo těžko realizovatelné, jeho nástupce za tento odkaz vyplatil jako náhradu pouze menší část. Převážně se jednalo o hotovost a potom několik hradů a mnoho statků v oblasti Aragona a Katalánska.³³ Další způsob, kterým templáři zejména z počátku získávali svůj majetek, byla ochrana cestujících do Svaté země.

Tato jejich činnost se stala základem pro finanční služby, které templáři poskytovali. Především se tedy jednalo o finanční služby určené poutníkům putujícím do Svaté země a později i ostatním. U templářů měli poutníci možnost, uložit si peníze v Paříži, a tyto si následně vyzvednout na základě potvrzení v Jeruzalémě. Opatření zprvu mělo sloužit k jejich ochraně, neboť se snadno mohli na dlouhých cestách stát terčem lupičů. A takto tomu bylo spolehlivě zabráněno. Templáři byli ve svém systému bankovních směnek velmi pečliví. Zapisovali jméno vkladatele, datum, jméno pokladníka, a i na čí účet částka putovala. V podstatě lze říci, že stáli u zrodu moderního bankovníctví.³⁴

³³ BARBER, Malcolm. *Noví rytíři*, s. 37.

³⁴ HAAG, Michael. *Templáři*, s. 135.

Bankovní systém templářů se postupem času rozrostl do obrovských rozměrů, bylo to dáno především tím, že lidé templářům důvěřovali. Neboť měli ve věci ochrany peněz vynikající pověst. Ta byla dána tím, že bez problému vypláceli uložené vklady.

Později došlo k tomu, že si od templářů půjčovali šlechtici i králové. Především potom angličtí a francouzští panovníci. Za zmínku stojí kupříkladu půjčka anglického krále Edvarda I., který si roku 1273 vypůjčil od templářů částku 27 974 livrů. O rok později již templářům vrátil o 5 333 livrů více.³⁵ Roku 1301 si od templářů vypůjčil francouzský král Filip IV. Sličný částku 500 000 livrů, která byla splatná za pět let, tedy v roce 1306.³⁶ V téže roce žádal francouzský král templáře o roční odklad platby. Jen pro srovnání, výše uvedené částky, je nutno doplnit, že za štvánice na židy, které francouzský král pořádal, vyinkasoval „pouhých“ 200 000 livrů. Je tedy zjevné, že půl milionu livrů v tehdejší době muselo představovat astronomickou sumu. A to i s porovnáním částky, kterou si o několik let dříve vypůjčil anglický král.

Ochranná a bankovní činnost templářů potom úzce souvisela i s lodní dopravou. Především tedy transportem osob a následně i uložených prostředků a zboží všeho druhu. Templáři si v prvních desetiletích řádu vybudovali početnou středomořskou námořní flotilu, sloužící zprvu k zabezpečení nezákladnějších potřeb řádu, zejména vojenských a ochranných, ze které se později vyvinulo rozsáhlé obchodní loďstvo. Brzo se tedy stali z templářů obchodníci, kteří konkurovali městským přístavům, především Benátkám či Marseille.

Templáři měli v Zámorí (Outremer) významné zastoupení v nejdůležitějších přístavech, hlavně v Kaisareji, Týru, Sidonu, Gibeletu, Tripolisu, Tortose, Džeble a přístavu Bonnel. Nejvýznamnějšími přístavy však byly vyloženě templářské pevnosti jako byl Akkon a Atlít.³⁷

Ve středomoří pak cestovali mezi dnešní Francií, Itálií a Španělskem. Nejvýznamnějšími přístavy byly Marseille, Brindisi, Bari a Sicílie.

Dalším způsobem, kterým templáři získávali majetek, byla jejich činnost zemědělská. Templáři získávali půdu od mnohých donátorů darem a dědictvím. Zejména pak od nových členů řádu, tak také od různých šlechticů či i obyčejných lidí. Dále půdu potom sami za vlastní peníze ve velkém nakupovali, čímž se stali v relativně krátkém časovém horizontu obrovskými pozemkovými vlastníky.

³⁵ HAAG, Michael. *Templáři*, s. 133.

³⁶ DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay*, s. 159.

³⁷ HAAG, Michael. *Templáři*, s. 130.

Především proto, že značnou část získaných prostředků, opět reinvestovali do nákupu další půdy. A tak postupem času vybudovali rozsáhlou síť velkostatků, rozprostírající se především ve Francii, nejvíce v oblasti Champagne. Dále potom hlavně v Německu, Anglii a Španělsku.

Kolem roku 1300 čítala templářská infrastruktura na pět tisíc templářských velkostatků, z čehož se jich na tři tisíce nacházelo právě ve Francii.

Templáři nakupovali půdu i v odlehlých místech, kde nebyla žádná infrastruktura. A tak se stávalo, že na těchto odlehlých místech, budovali nová sídla a postupem času i celá města. Při své činnosti využívali znalostí, nabytých z různých světových lokalit, a tak zaváděli nové pěstitelské techniky, čímž dosahovali na tehdejší dobu značných zemědělských výnosů.

Nejednalo se však pouze o obdělávání půdy, templáři se věnovali mnohým dalším odvětvím, těžbě železné rudy v dolech, mletí mouky, rybníkářství, vinařství, chovu zvířat atd...

Smyslem celé templářské infrastruktury bylo financování boje ve Svaté zemi. Přibližně 30 % z veškerého příjmu řádu bylo použito k těmto účelům. Tedy hlavně k výstavbě hradů ve Svaté zemi, stavbě lodí, obraných technologií, obživě samotných rytířů a jejich koní.

Vyzbrojování rytířů ve Svaté zemi, byl tedy prvořadý hospodářský úkol řádu. Bohužel, prostí lidé o tomto příliš nevěděli, zejména potom v posledních letech existence řádu. Obyčejní lidé pouze věděli, že přibývá vojenských porážek a neúspěchů. A proto se templářské bohatství mohlo jevit jako bezúčelné.

A to i přesto, že se templáři značnou měrou podíleli svým bohatstvím na stavbách kostelů a katedrál.

Příčiny procesu

Flandry

První vojenský střet mezi templáři a Filipem IV. Sličným, můžeme pozorovat v oblasti Flander v tzv. bitvě „zlatých ostruh“.

Tato účast templářů je ovšem velmi málo známa a zmínky o ní se prakticky nevyskytují ani u těch nejvíce citovaných historiků. Naopak, můžeme téměř říci, že byla znovu objevena profesorem Jérôme Delhayem.

Flanderské hrabství tvořilo velmi bohaté území, které se již od dob Karla Velikého těšilo značné autonomii.

Zejména flanderská města jako Bruggy, Gent, Ipres, Lille a Douai, byla centry obchodu. Oblast Flander spadala pod vládu hraběte Guye de Dampierra, který měl s otcem Filipa Sličného výborné vztahy. Dampierre byl leníkem Filipa III. Smělého a byl vůči svému pánovi zcela loajální.³⁸

Vše se ovšem změnilo, s příchodem vlády Filipa IV. Sličného, který požadoval po Flandrech výraznější finanční podporu a velká míra autonomie Flander mu byla trnem v oku.

Vyšší finanční zatížení Flander nakonec vyústilo v událost, která vešla do historie ve známost pod názvem „Bruggské ranní chvály“.

Dne 18. května roku 1302 vzešlo povstání, vedené Petrem de Conickem a Janem Breydelem, které po celých Bruggách začalo vraždit Francouze, kteří byli rozpoznáváni tím, že neuměli se správným přízvukem ve vlámsštině vyslovit „*Schild en vriend*“, „Štít a přítel“.

Povstání se brzy rozšířilo do celé oblasti Flander.

Tyto události v Bruggách, nemohly v očích francouzského krále svým scénářem nepřipomínat o dvacet let starší „Sicilské nešpory“, kdy byly obdobným způsobem v Palermu dne 30. března 1282, pozabíjeni všichni Francouzi, i oni byli rozpoznáváni podle své výslovnosti, když neuměli správně vyslovit slovo „*cicirri*“, „třešně“.

Následkem Sicilských nešpor bylo rozervání neapolského království na dvě části. Přičemž Francie ztratila Sicílii, která připadla Aragoncům a obě království byla spojena až roku 1816.

³⁸ Srov. BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 95-97.

Nelze se tedy divit Filipovi IV., že jistě měl zcela oprávněný strach z možného opakování sicilského scénáře, a proto vyslal do Flander trestnou výpravu, která měla vzbouřence porazit.

Ke srážce francouzského vojska a různých flanderských skupin došlo u Courtrai (flanderského Kortrijku) dne 11. července 1302 a vešlo ve známost jako „bataille des éperons d'or“ - bitva zlatých ostruh.³⁹

Výsledek této bitvy ovšem skončil pro francouzského krále strašlivou porážkou, přišel o téměř tisícovku svých rytířů, a padli i dva maršálové Francie, a to Simon de Mélnun a Gui I. de Clermont de Nestle.⁴⁰

Pěší milice flanderských městských komun, zlomila sílu úderu francouzské těžké jízdy, řadami zahrocených dřevěných kůlů, šikmo zaražených v zemi, vzprímených do výše koňské hrudi, následkem čehož francouzská jízda ztratila svou výhodu, jezdci museli slézt z koní a následně se v těžké zbroji proplétat mezi kůly, kde je již flanderská strana zmasakrovala.

Obdobný postup ve stejné době užil i Wiliam Wallace ze skotského povstání proti anglickému králi Eduardovi I. Jeho klanová milice, zvaná „schiltron“, užila v bitvě u Falkirku 22. července 1298 k zeslabení úderu anglické těžké jízdy, rovněž dlouhé tenčí zahrocené kůly, ovšem nikoli zaražené do půdy, ale jen držené a přišlápnuté, které po smetení první řady koní s jezdci odhodila a pokračovala v boji tradičními chladnými zbraněmi, zatímco otřeseného protivníka decimoval lučištníci s dlouhými luky.⁴¹

Lze se domnívat, že tento bojový postup poradili flanderské straně templáři, kteří takto válčili ve Svaté zemi proti náhlým útokům muslimské těžké jízdy.

A podle Delhaye, templáři dále dodali svého vojenského poradce Pierrra Utena Sacke, který byl dříve komandérem řádu ve Flandrech.

Kromě toho, Delhay dále uvádí záznamy z účetních knih města Brugg o tom, že templářům bylo dáno 39 livrů za látky a bylo jim zapláceno i za koně a koňské povozy. Filipovi IV. se sice ještě v následných bitvách podařilo dosáhnout několika vítězství, a to v námořní bitvě u Zierikzee z 10. a 11. srpna 1304 a na pevnině dne 19. srpna 1304

³⁹ ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. HOKE, Pavel, HROCHOVÁ, Věra. KUČERA, Jan. KUMPERA, Jan. VANÍČEK, Vratislav. VLNAS, Vít. *Evropa králů a císařů*. Praha: Ivo ŽELEZNÝ, 1997, s. 109.

⁴⁰ MAUROIS, André. *Dějiny Anglie*. Praha: Lidové noviny, 1995, s. 123-130.

⁴¹ Na podobnost mezi oběma bitvami mě upozornil P. Holeček, který mi za tímto účelem zapůjčil i podnětnou knihu: ARMSTRONG, Pete. *Surling Bridge and Falkirk 1297-98*, Londýn: Osprey Publishing. 2003, italský překlad *William Wallace e la rivolta scozzese*, Milán: RGA Italia S.r.l, 2012, s. 77.

v bitvě u Mons-en-Pevèle, ale nezbylo mu nic jiného, než uzavřít s flanderskou stranou mír a uznat samostatnost Flanderského hrabství, které již definitivně ztratil. Jelikož již neměl prostředky na další boj.⁴²

Po ekonomické stránce se jednalo o strašlivou ránu, neboť Bruggy byly velmi bohatým městem. Jejich přístav se sice již začínal zanášet pískem, ale stále byl hlavním centrem a překladištěm středomořského dálkového obchodu.

Podpora templářů tohoto povstání, musela být v očích francouzského krále nazírána přímo jako velezrada a bylo by naivní si myslet, že francouzský král o jejich účasti nevěděl, neboť právě Bruggy byly městem, ze kterého pocházelo značné množství templářských rytířů.

Eduard I. Plantagenet

Pro lepší pochopení souvislostí považuji nutné se zmínit o anglickém králi Eduardu I. Plantagenetovi (+ 7.7. 1307). Anglický král, zvaný „kladivo na Skoty“, přímo podporující flanderské povstání, se nikdy netajil svými možnými nároky na francouzský trůn a stejně tak nikdy nevyklouzal možnost přímého vylodění na obranu svých práv, zvláště pak v případě v podstatě očekávaného blízkého vymření capetovské linie. Dále anglický král podnikl rozsáhlý zásah proti židům, čímž umožnil templářům zaplnit jejich místo v bankovním systému Anglie. Roku 1275 vydal zákon proti „lichvářství“, který židům nařizoval veřejné označení žlutou davidovou hvězdou na šatu. Masově zatýkal a věznil přední židovské bankéře a roku 1279 jich nechal asi 300 popravit. A nakonec vydal tzv. Edict of Expulsion z 18. července 1290, který nařizoval vyhnání všech židů z Anglie. Uvážíme-li všechny tyto okolnosti, není překvapující, že postavení templářů bylo v Anglii velmi silné.⁴³

Ztráta svaté země

Roku 1291 padl Akkon a vlastní poslání řádu se zcela vyčerpalo. Templáři si nikdy nevybudovali skutečně pevné středomořské zázemí jako johanité na Rhodu, ani zázemí v italských námořních městských republikách. Velmistr Jacques de Molay (1292) sice již na jaře 1293 podstoupil z Kypru okružní cestu po Západě, aby získal podporu pro novou křížovou výpravu do Svaté země, ale opřel se krom papeže Bonifáce VIII. jen o své staré

⁴² BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 122-125.

⁴³ MAUROIS, André. *Dějiny Anglie*, s. 119-123.

známosti, Eduarda I. Plantageneta a Jakuba I. Aragonského, oba přímé soupeře francouzské koruny, a jen částečně o anjouovského Karla II. neapolského. Na jihu Francie uspořádal v Montpellieru 1293 a v Arles 1296 dvě generální shromáždění templářů, zaměřená k vojenské reformě řádu. Pak se na podzim roku 1296 vrátil na Kypr, aby ho hájil proti Jindřichovi II. Kyperskému. V létech 1299-1303 se mu zdařilo získat Mongoly perského ílchanátu proti egyptským mamlúkům, kteří ovládli Svatou zemi, s cílem ovládnout syrský přístav Tortosu (dnes Tartús) a ve společné výpravě zaútočit na Sýrii. V bitvě u Vádí-al-Chaznadaru (tzv. třetí bitva o Homs) z 22.-23. prosince 1299 Ganaz chánovi Mongolové zcela rozdrtili vojsko egyptského mamlúckého sultána Al-Násira-Muhammada. Z kyperské Famagosty vypravil 20. července 1300 pod velením admirála Baudouina de Picquigny flotilu k egyptským a syrským břehům proti Rosettě, Alexandrii, Akře, Tortose a Marakleji, ale Gazan chánovi Mongolové již nepřitáhli a mamlúci templářské předmostí na ostrově Rúádu 26. září 1302 smetli, čímž definitivně padly poslední naděje.⁴⁴

Myšlenka na zničení templářského řádu

První, kdo dle Barbera mnoho let před templářským procesem prokazatelně přišel s myšlenkou zničení templářského řádu, byl královský legista Pierre Dubois.

Jedná se však o spíše okrajovou postavu, Bordonove jeho nápady považuje za i na tehdejší dobu velice směšné.

Dubois byl svým způsobem předchůdce pozdějšího Niccollò Machiavelliho. Toužil po tom, radit svému vladaři a za tímto účelem psal králi svá dobrozdání.

V prvním ze svých spisů s názvem „*Summaria Doctrina*“ z roku 1300 přišel s myšlenkou, že Francouzi jsou nejchytřejší lidé, a proto by měli panovat celému světu. Francouzský král by si měl podrobit Anglii, Aragonsko, ztracené Neapolské království, a dokonce i vládnout římskému císaři a měl by mít obdobné pravomoci jako papež.⁴⁵

Ve druhém ze spisů „*De recuperatione Terrae Sanctae*“⁴⁶ se již snaží více rozvést své myšlenky a popisuje i mnohé prostředky, kterými vytčených cílů dosáhnout. O templářském řádu hovoří v souvislosti s obrovským bohatstvím. Navrhuje jeho

⁴⁴ Srov. DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay*, s. 142-145.

⁴⁵ BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 159.

⁴⁶ BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 159, datuje spis do konkrétního roku, a to 1308, kdežto BARBER, M. *Proces*. s. 67, datuje spis do doby, kdy se Jacques de Molay chystal k odjezdu z Kypru do Francie ovlivněn událostmi roku 1291.

sloučení s johanitským řádem. A v závěru dodává, že čistě templáři by měli být zničeni pro obranu víry a jejich majetek by měl připadnout francouzskému králi.⁴⁷

Později vidíme, že pokud se jedná o věc templářů, že skutečně v obdobných úvahách nakonec Filip IV. uvažoval.

Udání templářů

Ať již tomu bylo s hlavním udáním templářů jakkoliv, velmi často bývá u většiny autorů zmiňován dochovaný dopis udavače Esquiena de Floyran, ze dne 28. ledna 1308.⁴⁸

Esquieu se v něm obrací na aragonského krále Jakuba II. a snaží se mu připomenout, že on byl první, kdo ho informoval o zločinech templářů a připomíná, že v případě potvrzení jejich viny mu byla přislíbena finanční odměna z majetku templářů, a to konkrétně 1 000 livrů v rentách a 3 000 livrů v penězích.

Esquieu dále zmiňuje, že aragonský král byl tím prvním, kdo se o vině templářů dozvěděl a teprve, když mu nevěřil, obrátil se na francouzského krále.⁴⁹

Tento Esquieuův dopis je považován za jednu z významných okolností, v pohledu na hodnocení role francouzského krále.⁵⁰

Královský zatykač

Zatčení drtivé většiny všech templářů ve Francii, bylo mistrnou logistickou akcí králových úředníků a proběhlo v jediném dni. Po celém království byl místním soudním autoritám rozeslán zapečetěný zatykač ze dne 14. září 1307,⁵¹ s výzvou, aby bylo tajně připraveno zatčení všech templářů za rozednění 13. října.⁵²

Druhého dne byl rozeslán vysvětlující dopis všem bayiliům a senešalům, kde se král již snažil vysvětlit, jak strašlivá věc se donesla k jeho uším, a že on je ten, kdo vystupuje jako ochránce pravé víry.

⁴⁷ Srov. WASSERMAN, James. *Templáři a Assassinové Nebeští bojovníci*. Praha: BB/art, 2004, s. 232, zde je tato myšlenka datována do léta roku 1307.

⁴⁸ Srov. DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay*, s. 155-156, velmi podrobně rozebírá Esquinovu postavu a kloní se k názoru, že skutečně tato osoba existovala, nýbrž, že se nejednalo o templáře a současně se nejednalo ani o převora v Montfauconu v Toulousainu, tak jak jej většina autorů označuje, a to z důvodu, že Montfaucon se v Toulousainu nenachází.

⁴⁹ WASSERMAN, James. *Templáři a Assassinové Nebeští bojovníci*. Praha: BB/art, 2004, s. 220.

⁵⁰ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 75.

⁵¹ DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay*, s. 169.

⁵² WASSERMAN, James. *Templáři*, s. 220.

Též je v dopise uvedeno, že král jedná na základě prosby papežského inkvizitora Viléma pařížského. Král se tedy snažil působit dojmem, že jedná formálně správně na základě proseb církve.

A dále jsou zde pokyny, že templářský majetek má být prozatím zabaven a držen v královském opatrovnictví, aniž by se zmenšil.⁵³

Kromě toho, téhož dne, přednesl Nogaret před shromážděním mistrů Pařížské univerzity, v katedrále Notre Dame, obsáhlou obžalobu templářského řádu.⁵⁴

Současně se francouzský král obrátil i na okolní vladaře, se žádostí o zatčení templářů.

Za zmínku zde stojí Filipovy listy z 16. a 26. října roku 1307, adresované aragonskému králi, Jakubovi II.⁵⁵

A dále pak, když Filip v říjnu 1307 poslal templářského udavače Bernarda de Peleta, bývalého převora z Mas-d' Agenais, za anglickým králem Eduardem II., aby jej přesvědčil o vině templářů.⁵⁶

Vzhledem ke skutečnostem, že templáři měli výborné vztahy s Aragonci a Anglií, musel se úspěch jeho naléhání jevit nepravděpodobný, ale nutno si uvědomit, že svou snahu vyvíjel v očekávání, že se v budoucnu bude moci opřít o autoritu papeže.

Templáři byli Aragonci vojensky nasazováni již v polovině 13. století, na severu iberského poloostrova proti Maurům. A dále měli vynikající vztahy s anglickým králem, kterému jednak půjčovali peníze a současně podpořili povstání ve Flandrech.

Není tedy divu, že aragonský a anglický král zprvu neprojeví ochotu, vyhovět naléhání Filipa IV.

Rovněž v Neapolském království, které se v minulosti proti Francii vzbouřilo za podpory aragonského krále Pedra III., nebyl sebemenší zájem, templáře zatýkat. V Itálii a v Německu také ne.⁵⁷

Je nutné si uvědomit, že značná část tehdejších panovníků Evropy, tvořila opozici vůči francouzskému králi, zejména anglický král, římský císař, papež a Aragonci, nebylo tedy v ničem zájmu nikterak podporovat jeho vojenské a majetkové úmysly.

A kromě toho, v očích většiny evropských vladařů, ubíralo na věrohodnosti obvinění proti templářům Filipovo počínání, které celé věci předcházelo.

⁵³ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 70.

⁵⁴ WASSERMAN, James. *Templáři*, s. 221.

⁵⁵ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 73.

⁵⁶ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 75.

⁵⁷ MARTIN, Sean. *Templáři - vzestup, moc, pád a mysteria templářských rytířů*. Praha: Grada, 2009, s. 90.

Zejména tedy jeho obdobné akce zaměřené na vyhnání židů a konfiskaci jejich majetku, a dále akce zaměřená na majetek lombardských bankéřů. Všichni ostatní panovníci museli vědět o jeho rozsáhlých problémech, způsobených nedostatkem peněz a následným znehodnocováním měny, které vyústilo v pařížské bouři, kdy se král musel schovat před rozlíceným davem do pařížského Templu, který sloužil jako nejlépe opevněná pevnost v Paříži.

Překvapivé bylo, že nakonec aragonský král Jakub II., nechal templáře pozatýkat ještě dříve, než byl o to požádán papežem. Ačkoliv zatýkání templářů v Aragonsku nebylo snadné, neboť se mnozí opevnili ve svých hradech, a kromě toho je podpořila i značná část místní šlechty.⁵⁸

⁵⁸ WASSERMAN, James. *Templáři*, s. 232.

Průřez procesem

Mučení templářů

Filip IV. ve svém dokumentu ze dne 14. září instruoval své úředníky podrobnými pokyny, jak mají při zatýkání templářů postupovat. Nejprve se měli dostat do jejich templářských sídel a provést inventarizaci majetku, pod záminkou potřeby vybírání desátku na křížovou výpravu.

A teprve, až později, po dokončení této inventarizace, mělo dojít k samotnému zatýkání. Templářům mělo být vysvětleno, že papež a církve o jejich provinění vědí, mělo jim být přislíbeno odpuštění a milost v případě, že nad svým jednáním projeví lítost. A současně jim mělo být sděleno, že budou mučeni, pokud se nepřiznají, nejprve jim měly být ukázány mučící nástroje a později již docházelo k samotnému mučení.

Barber zmiňuje, že ze studia královských dokumentů je zjevné, že docházelo k velmi tvrdému mučení ještě před tím, než byli templáři předáni inkvizitorům.⁵⁹ Na začátku celé věci byl do případu zasvěcen pařížský inkvizitor Vilém, který se s podrobnými instrukcemi dne 22. září 1307 obrátil na ostatní inkvizitory v Toulouse a Carcassonne, ve kterých vylíčil, že se jedná o tu nejohavnější urážku církve a Krista, proti které je třeba bojovat, a že jedná v apoštolském a královském pověření.

Z čehož tedy jasně vyplynulo, že již byl o vině templářů přesvědčen a po ostatních inkvizitorech nechtěl ani tolik vyšetřování, jakožto získání přiznání.

Tedy již na samém začátku procesu bylo velmi tvrdé mučení, a to jak mučení ze stran králových úředníků, tak následně i inkvizitorů.

Templáři byli natahováni na skřípec, byli za ruce svázané za zády vytahováni ke stropu žaláře a prudce spouštěni, což vedlo k jejich vykloubení, a byli na těle páleni smolnicemi. Většina badatelů se shoduje na tom, že se zřejmě jednalo o kombinaci klasického mučení s psychickým terorem a různými výhrůzkami, mnohým byl odpírán spánek a nedostávalo se jim jídla.⁶⁰

U různých autorů jsou uváděny zejména tyto případy mučení:

Bernard z Vada, který byl knězem v Albi, byl mučen ohněm tak, že od kotníků dolů mu po několika dnech odpadalo maso.⁶¹

⁵⁹ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 77.

⁶⁰ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 80.

⁶¹ Srov. BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 80, který zde na rozdíl od většiny ostatních uvádí odpadnutí kostí.

Mučení ohněm většinou probíhalo tak, že se nohy vyslýchaného přibližovaly k ohni, někdy byla mezi oheň a nohy připevněna dřevěná deska, aby bylo mučení pomalejší či se nohy různě natíraly olejem. Existovalo zde patrně větší množství nejrůznějších variant.

Dalším příkladem je templářský rytíř Gérard de Passage, který později uvedl, že mu královský baili z Mâconu při mučení *strappadem* nechal pověsit těžká závaží na genitálie.⁶²

Po takto intenzivním mučení, nebylo tedy divu, že se většina templářů brzo přiznala.

Mezi 19. a 26. říjnem vyslechl Vilém Pařížský 37 vysoce postavených templářů.

Mezi nimi se nacházel i velmistr řádu Jacques de Molay a preceptor Francie Geoffroy de Charnay. Přiznání řádového velení potom byla vzorem pro přiznání ostatních jednotlivých templářů.

O tom, zda byl samotný Molay mučen, nemůžeme hovořit s jistotou, mnozí badatelé se ovšem k tomuto přiklání.⁶³

Přiznání Molaye samotného ze dne 25. října 1307 a vedení řádu, mohlo být pro ostatní templáře vykládáno tak, že se očekává mírný proces, a že nejvýhodnější v dané situaci bude se přiznat.

Úspěšnost kombinace výše zmíněných metod mučení a psychologického nátlaku byla obrovská.⁶⁴

Ze 138 templářů vyslýchaných v Paříži se jich 134 přiznalo, a to buď plně či částečně.

Podstata přiznání

Barber zmiňuje následující počty: z výše zmíněných 138 výpovědí se 105 vyslýchaných přiznalo, že jim bylo přikázáno různými způsoby zapřít Krista, téměř všichni pak shodně uvedli, že tak učinili pouze slovy, nikoliv srdcem „ore et non corde“.

Dále, že 123 templářů doznalo, že na příkaz svých nadřízených, většinou preceptorů, museli při přijímacím obřadu plivnout na kříž. Mnozí dodali, že plivnutí jen předstírali či se úmyslně netrefili.

103 templářů se doznalo k tomu, že byli políbieni ostatními spolubratry na pupek či spodek páteře.

⁶² BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 80.

⁶³ Srov. WASSERMAN, James. *Templáři* s. 222.

⁶⁴ Srov. BORDONOVE, Georges. *Filip IV.* s. 190.

A ve 102 výpovědích templáři uznali, že v řádu byla přímo či nepřímo podporována homosexualita.⁶⁵

Pouze ovšem 3, z celkového počtu 138 mučených v Paříži, se přiznali k provozování homosexuality. Přičemž jeden z nich, Guillaume de Giac uvedl, že měl styk přímo s Molayem v době, kdy byl služebným bratrem v jeho domě na Kypru.⁶⁶

A dále potom, 9 bratrů přiznalo uctívání jakéhosi vousatého idolu, který se později v templářských legendách objevoval pod různými jmény, ale nejčastěji jako Baphomet. Ačkoliv popis této modly se u jednotlivých templářů dosti různí.⁶⁷

Z pařížských výpovědí tedy vzešel jakýsi vzor, který se následně opakoval v různých obměnách i ve zbytku Francie. Jednotícím prvkem těchto přiznání, potom bylo shodné tvrzení většiny templářů, že k těmto činům byli nuceni vedením řádu. Tedy snaha, zbavit se osobní odpovědnosti v neprospěch řádu.

Přiznání nejvyšších hodnostářů řádu

Normanský preceptor Geoffroy de Charnay, osm dnů po zatčení přiznal, že mu při přijetí do řádu, před sedmatřiceti léty, tehdejší mistr Amury de La Roche řekl, že Kristus byl falešný prorok. A dále, že na jeho příkaz třikrát zapřel Krista, pouze však ústy, nikoliv srdcem a dále pak políbil mistra na pupek.

A pokračoval, že od bývalého preceptora v Auveragne Gérarda de Sauzet slyšel, že je lépe, pokud se jednotliví bratři budou spojovat mezi sebou nežli se ženami.⁶⁸

Molay uvedl, že při přijetí do řádu před 42 roky, jej přijímal Humbert de Pairaide, mistr řádu v Anglii, který před něho v rámci přijímacího rituálu nechal postavit bronzový kříž a nařídil mu, aby na něj plivl a zapřel Krista. On však plivl pouze na podlahu a Krista zapřel pouze ústy, nikoliv srdcem.

⁶⁵ Za zmínku stojí uvést, že v prosinci 2013 byl publikován vědecký rozbor důkazů, který hovoří o sexuálním jednání templářů, ovšem jedná se o heterosexuální jednání, viz. DELLA FINA, Giuseppe M., *Templari in Etruria*, v: „Medio Evo. Un Passato da riscoprire“, roč. 17, č. 12 /203/, prosinec 2013, s. 106-108, český překlad F. J. Holečka: *Objevené nápisy dokazují sexuální akty templářů v hrobce z let 530-520 př. Kr. v Tarquinii* (necropoli dei Monterozzi, tomba Bartoccini), v: Sophia. Studijní materiály přednáškových cyklů Slavatovské akademie při Městské knihovně v Nové Bystřici, 2020.

⁶⁶ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 84.

⁶⁷ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 85.

⁶⁸ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 86.

Obvinění z homosexuality Molay nepřiznal, ačkoliv sdělil, že se přijímacích rituálů do řádu neúčastnil a delegoval k tomu většinou ostatní členy.⁶⁹

Propaganda

Molayovo přiznání se pak výrazně využilo v rámci propagandy zločinů řádu.

Nogaret sestavil skupinu templářů v čele s Molayem a pozval je 25. října vypovídat do templářského domu v Paříži, a to před tehdejší akademickou obec, která čítala zástupce Pařížské univerzity a ostatní vysoce postavené duchovní.⁷⁰

Velmistr zopakoval své doznání, již dříve učinil před pařížským inkvizitorem Vilémem. Doslova prý řekl toto: „*Mocná prohnanost nepřítelů lidského pokolení, jenž vždy hledal to, co by mohl pohltit, je uvrhla do tak zhoubné zkázy, že ti, kteří byli přijati do řádu, zapřeli pána Ježíše Krista, našeho vykupitele, už při svém přijetí, nikoliv bez nešťastné ztráty svých duší, a plivali na kříž s obrazem Ježíše Krista, jenž byl každému z nich ukázán při přijetí, na znamení opovržení, a při uvedeném přijetí páchali další ohavností.*“

Dále prý uvedl, že: „*Tyto věci byly odhaleny díky úsilí nejkřesťanštějšího krále Filipa, světlohoše, jemuž není nic skryto.*“⁷¹

Molay a ostatní vysocí členové řádu, skutečně projevili před shromážděním akademické obce pokání a prosili, aby jim bylo odpuštěno, aby se za ně akademická obec přimluvila u krále a u papeže. Aby mohli jakožto poctiví kajícíci přijmout pokání dle církevního soudu a bylo jim odpuštěno.

Dále Barber zmiňuje, že zřejmě po těchto událostech, napsal Molay otevřené dopisy ostatním členům řádu a veřejně je vyzval, aby též učinili svá doznání.

Druhého dne, tj. 26. října, se před shromážděním akademické obce doznela i řada dalších vysoce postavených templářů.⁷² Mezi těmi, kteří se veřejně přiznali, byl i Jean de Folligny, který je Barberem vnímám jako Filipův, u templářů nastrčený konfident a provokatér.

⁶⁹ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 86. Vykresluje Molaye jako člověka velmi slabého, a i spoluviníka pádu templářů, který neustále přiznával a odvolával v závislosti na tlaku, který na něj byl vyvíjen, naproti tomu Šedivý přináší mnohem komplexnější pohled na Molayovu postavu, který spočívá v detailním popisování nátlaku a výhrůžek, kterým byl Molay postaven a současně diplomatickému rozboru situací, za kterých se tak dělo; Srov. BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 192. Naopak znázorňuje Molaye jako absolutní oběť Nogaretovy manipulace; Srov. WASSERMAN, James. *Templáři*, s. 219. Molay je líčen jako člověk, který si zprvu neuvědomoval vážnost situace; Srov. DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay*, S. 173-174.

⁷⁰ BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 193.

⁷¹ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 88.

⁷² Pařížská univerzita v tehdejší době zastávala velmi významnou roli v teologických otázkách, prakticky se podobala dnešnímu učitelskému úřadu církve. Jednalo se o značně autonomní instituci. Jak uvidíme později, odmítla vyhovět samotnému francouzskému králi a rozhodla, že proces s templáři patří do kompetence papeže.

V neposlední řadě, přiznání představitelů řádu, stojí za to zmínit, vizitátora Francie Huguese de Pairaide.

Hugues se přiznal později, a to teprve až 9. listopadu. Jeho přiznání mělo rovněž velký význam, neboť Hugues byl za Molayem, druhým mužem řádu v Evropě. A služebně, byl členem řádu již čtyřiačtyřicet. Oproti Molayovi se účastnil mnohem více přijímacích obřadů.

Hugues vypověděl, že již při svém přijetí do řádu, byl nucen zapřít Krista, což ale učinil pouze slovy, nikoliv srdcem, a že obvyklého plivnutí na kříž se nedopustil.

Dále uvedl, že obdobným způsobem přijímal nové členy do řádu, tedy nutil je třikrát zapřít Krista, plivnout na kříž a na vhodných prostorech mu museli políbit pupek a spodní část páteře.

Dále prohlásil, že řekl řádovým bratrům, že pokud by je puzení přírody vybízelo k nezdrženlivosti, že je lépe, pokud se budou bratři spojovat mezi sebou nežli se ženami. Přiznal, že nutil ostatní k uctívání vousaté hlavy, kterou on sám, na shromáždění nosil.⁷³ Na závěr jednotlivých přiznání řádového vedení zmíním ještě Geoffroie de Gonnevillu, který byl preceptorem v Akvitánii a Poitou.

Geoffroiovo přiznání je zajímavé z toho důvodu, že nám popisuje způsob, kterým se zvyk, údajného zapření Krista, do řádu měl dostat. Mělo se jednat o dávný zvyk jednoho templářského mistra, který se dostal do sultánova žaláře a tam odprisáhl za své propuštění, že tento zvyk v řádu zavede.⁷⁴

Papežova reakce

Na samotném zatýkání, vidíme zcela evidentní snahu co nejrychlejšího získání přiznání.⁷⁵

Tak, aby měl papež při potenciální obhajobě zcela svázané ruce.

Když se papež dozvěděl o templářském zatýkání z 13. října, nebyl v Poitiers, ale do města okamžitě vyrazil, aby svolal konzistoř na 15. října, se kterou se o věci mohl poradit.⁷⁶

Výsledkem této konzistoře byl protestní list adresovaný Filipovi IV. Sličnému, kde papež popisuje událost, kterou vnímá jako křivdu následovně: „*Zatímco jsme pobývali daleko od vás,*

⁷³ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 91, Barber se kloní k názoru, že vizitátor Francie byl z řádového vedení nejvíce mučen, neboť jeho výpověď je opakovaně upravována a neustále si vzpomíná na nové a nové věci, ačkoliv již dříve prohlásil, že již vše vypověděl.

⁷⁴ Takový způsob zavedený zvyku jeví se jako nepravděpodobný, neboť vynucená přísaha by nebyla povinná a bezesporu by měla menší závaznost, než něco tak nepředstavitelného jako je zapírání Krista.

⁷⁵ Srov. BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 190, uvádí, že Filipova snaha získání co nejrychlejších přiznání je motivována především touhou, znemožnit tak papeži jakoukoliv obhajobu řádu.

⁷⁶ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 95.

vztáhl jste ruku na osoby a majetky řádu templářů, zašel jste tak daleko, že jste je uvrhl do vězení a nepustil je, což nás naplňuje bolestí. Dokonce jste podle toho, co se říká, zašel ještě dále a k utrpení a zajetí jste připojil další utrpení, které z ohledu na církev i na nás považujeme za vhodné přejít mlčením.“⁷⁷

Z uvedeného tedy vyplývá, že papež si velmi zřetelně uvědomoval podstatu problému, tedy, že se nejedná jenom o útok na templáře, ale současně se vede bitva i o papežské pravomoci, respektive papežství samotné, kde se mohl rýsovat obdobný konflikt jako s papežem Bonifácem VIII.

Kromě toho, bylo na papežském dvoře v Poitiers přítomno 17 templářů, kteří též byli zatčeni, takže si papež musel uvědomovat, že se jedná o přímý útok na jeho osobu.

Filip IV. Sličný reagoval na papežovy protesty tak, že se obrátil o vyjádření stanoviska na Pařížskou univerzitu, která tehdy zastávala úřad obdobný dnešnímu magistériu.

Mistři Pařížské univerzity se však nakonec přiklonili k postoji, že souzení templářů náleží výlučně papeži.

Později nastává situace, kdy se papež snaží dostat do popředí procesu, aby mohl mít nad celým procesem kontrolu. Snad jako kdyby chtěl začít s novým listem a vše vést v procesu od začátku. Vzhledem však ke skutečnostem, že se již mnozí templáři přiznali, měl v tomto úsilí značně svázané ruce. Přesto však, dne 22. listopadu roku 1307, vydává bulu *Pastoralis preeminentiae*, jejímž výsledkem je zveřejnění celého procesu a jeho velmi dlouhý průběh.⁷⁸

Pastoralis preeminentiae

Základním úkolem buly je vyzvat všechny ostatní křesťanské panovníky, aby i oni ve svých zemích přistoupili k zatýkání templářů. Papež v bule vysvětluje, že zde existuje podezření ze strašlivých skutků, které je nutno prošetřit, současně ovšem dodává, že pokud se toto podezření neprokáže a ukáže se, že jsou templáři nevinní, bude to jeho neobyčejnou radostí.⁷⁹

Tedy z buly se můžeme domnívat, že papež v ní mohl vidět šanci, jak vyhovět francouzskému králi a současně templáře zachránit tím, že se dostane do popředí procesu, kde by se mohla ukázat nevina templářů.

⁷⁷ BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 194. (Přesný zdroj není uveden)

⁷⁸ ŠEDIVÝ s. 85, vnímá bulu jako mistrný diplomatický tah k obraně templářů, zatímco BARBER s. 96, jako obhajobu papežských pravomocí.

⁷⁹ Srov. DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay*, s. 170, uvádí, že hlavní motivací papeže k vydání buly bylo převzít proces do vlastních rukou, tedy nejenom proces, ale i majetek templářů pod svou správou.

Bula samotná nakonec vedla k podpoře zásahu s větším či menším úspěchem v Anglii, Skotsku, Irsku, Kastílii, Aragonsku, Portugalsku, Německu, Itálii a Kypru.⁸⁰

Králův postoj k bule samotné, lze chápat jako dvojznačný, na jedné straně se povedlo přinutit papeže, aby se templářskou záležitostí začal plně zabývat, což se jevílo před 13. říjnem jako těžko představitelné, a kromě toho, bula přesvědčuje ostatní panovníky k zatýkání templářů v dalších zemích, což opět bylo pro francouzského krále velkou výhodou, neboť i on sám na ostatní panovníky naléhal. Na druhé straně byla bula těžkou ránou pro královny legisty, jelikož neuznávala dosavadní příznání a celý proces by byl dle ní veden od samotného začátku.

Papež se ujímá procesu

Formálně byl král ochoten přijmout papeže, jakožto vůdce procesu, ovšem skutečnost byla odlišná.

Prvního prosince roku 1308, papež králi oznamuje, že posílá dva kardinály, Bérengera Fredola a Štěpána ze Suisy, aby na vyšetřování dohlíželi jeho jménem. Král ve svém listu ze dne 24. prosince potvrzuje jejich příjezd, sděluje, že osoby templářů jsou předány, a že správa templářského majetku bude probíhat odděleně od majetku koruny.⁸¹

Fyzicky ovšem k předání templářů nedošlo.

S tím, jak se papež ujímá procesu, Molay v závěru roku 1307 odvolává své příznání a k němu se přidávají další významní templáři, kteří taktéž začínají hromadně odvolávat. Přestože podle tehdejšího zvyku, osoba, která odvolá své příznání, stává se zatvřelým kacířem a je jí odepřeno jakékoliv slitování. Jedná se tedy o opětovné upadnutí do hříchu.⁸²

Můžeme se snad jen domnívat, že Molay a další doufali, že k předchozím příznání na mučidlech nebude přihlíženo.

Přibližně v době, kdy se papež ujal templářského vyšetřování, se objevuje anonymní traktát, nadepsaný *Lamentacio quedam pro Templaris* ve formě dopisů, který je adresovaný učencům a doktorům Pařížské univerzity. Dokument sice není datovaný,

⁸⁰ BARBER, Malcom. *Proces*, s. 97.

⁸¹ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 97.

⁸² Relapse je znovu upadnutí do hříchu a v případech kacířství mnohdy rozsudek smrti. Jako příklad klasické pozdější relapse nám může posloužit odvolání předchozího příznání a následná poprava Jeronýma Pražského.

ale vzhledem k tomu, že popisuje události mučení templářů z posledních měsíců, můžeme soudit, že pochází přibližně z února roku 1308.⁸³

Traktát v podstatě nastiňuje velmi údernou obhajobu templářů. Popisuje jejich mučení a především to, že šestatřicet templářů při mučení zemřelo. Dále pojednává hlavně o nezákonnosti procesu, o tom, že došlo k útoku na templáře bez oficiálních povolení, a že jejich mučení bylo prováděno ziskuchtivými „nohsledy“ motivovanými pouze touhou po majetku.

Zdánlivě snadný proces s templáři, začínal mít značné trhliny a papež na tyto okolnosti reagoval tak, že v únoru roku 1308 přerušil činnost inkvizitorů.⁸⁴

Musíme si uvědomit, že francouzský král již neměl oficiální možnosti, jak papeže přinutit v procesu pokračovat, Pařížská univerzita se již vyjádřila, že věc templářů náleží pouze papeži a král již vše papeži oficiálně postoupil. Nezbylo tedy jiného postupu než opakovat obdobný starší scénář, který byl použit proti Klementovu předchůdci Bonifáci VIII., zahrnující propagandu, násilí a zastrasování.

Útok na papeže

Útok na papeže v prvních šesti měsících roku 1308, lze rozdělit na tři hlavní směry. Tím prvním byla propaganda, která měla ovlivnit veřejné mínění v neprospěch papeže, a to rozšiřováním anonymních spisů špinících papeže, dále potom formulování řady otázek určených mistrům Pařížské univerzity, tedy snaha ospravedlnit celou záležitost v teologické rovině. A nakonec i svolání generálních stavů.

Barber považuje za autora protipapežských spisů normandského právníka Petra Duboise, podstata spisů spočívá v tom, že papež je líčen jako bezpátevní nepotista, který své příbuzné dosazuje na významné stolce v Rouenu, Toulouse a Poitiers a současně se snaží všemožnými způsoby zakrývat vinu templářů.⁸⁵

Otázky pro Pařížskou univerzitu

V první otázce se král ptal mistrů Pařížské univerzity, zda světský kníže může zahájit vyšetřování proti kacířům, když slyší, že se jméno Boží bere nadarmo a vzniká tak velké pohoršení či zda musí být k vyšetřování nejprve vyzván ze strany církve. V druhé otázce

⁸³ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 100.

⁸⁴ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 101; DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay*, s. 175.

⁸⁵ Srov. BARBER, Malcom. *Proces*, s. 103.

se král tázal, zda templáři, když jsou současně duchovními a rytíři, zda by se na ně nemělo pohlížet spíše jako na rytíře, a tedy je soudit světským ramenem. Ve třetí otázce se potom král ptal, zda může být řád odsouzen jako celek, za stavu, že se již přes 500 templářů přiznalo včetně velmistra a templářská přiznání přicházejí ze všech koutů království, nezávisle na sobě. Ve čtvrté otázce se král ptal, zda je ještě vůbec možné na templáře pohlížet jako na katolíky, když odpadli od víry. Pátá otázka potom směřovala k myšlence, jak se zachovat, pokud deset, dvacet či třicet templářů nepřiznalo, zda by jim měl být ponechán statut členů řádu v situaci, když se stovky jiných templářů ke zločinům přiznaly, tedy zda by řád neměl být odsouzen jako celek. V šesté a sedmé otázce se král tázal, komu by měl připadnout majetek templářů, argumentoval tím, že by měl být využit k původnímu účelu, kterým byla obrana Svaté země, a proto by měl připadnout králi. Mistři Pařížské univerzity s odpovědí otáleli přibližně dva měsíce, než králi 25. března odepsali:

„Nejkřesťanštější králové slavného francouzského království vynikali od počátků království samotného nejen velikostí své moci, ale rovněž dobrotivostí svých zvyků a křesťanskou zbožností své víry.

Král, drže se chvályhodného zvyku svých předchůdců, planoucí zanícenou vírou, nicméně přející si skutečně hájit víru řádnou vládou rozumu, nás přátelsky požádal o naše mínění, i když nám to mohl jako svým nevýznamným klientům nařídit.“

K jednotlivým bodům se potom vyjádřili následovně:

K prvnímu bodu sdělili, že si nemyslí, že by světský kníže mohl věznit, vyšetřovat či trestat kacíře s jedinou výjimkou, kterou je nařízení církve. A dále uvedli, že na podporu opačného názoru nenašli nic ve Starém ani v Novém zákoně.

Za druhé, že na templáře je nutno pohlížet jako na duchovní osoby, tudíž nepodléhají žádné světské moci.

Za třetí souhlasili s tím, že získaná doznání jsou natolik závažná, že si věc zaslouží důkladného vyšetřování, ačkoliv toto náleží výlučně církvi.

Za čtvrté, templářům, kteří se nepřiznali, by měla být poskytnuta ochrana.

V pátém bodu se vyjádřili tak, že již byl zodpovězen v bodech tři a čtyři.

V šesté otázce se potom mistři snažili všemožně vyhnout urážce krále, takže jen diplomaticky naznačili, že dary, které templářům byly předány, získali nikoliv jako rytíři, nýbrž jako obránci víry. Z čehož jasně vyplynulo, že templářský majetek náleží církvi.

Závěr odpovědi již zahrnuje pouze zdvořilostní omluvy.

„Toto jsou tedy, nejjasnější pane, naše závěry, k nimž jsme shodně dospěli a zapsali je, jak nejlépe dovedeme, přičemž si ze srdce toužebně přejeme být poslušni králových nařízení a rovněž být pravdomluvní. Kéž by byly, jak si přejeme, přijatelné Vašemu královskému veličenstvu, protože jsme se velmi svobodně pustili do pilného zkoumání a usilovali jsme o výsledek, jenž by byl pro tak velkou výsost potěšující. A kéž by taková újma způsobená víře, za niž jste hlavním bojovníkem a jejímž jste hlavním obráncem, újma natolik pohoršlivá a strašlivá pro všechny křesťanský lid, byla rychle napravena ve shodě s vaším svatým přáním.“⁸⁶

Odpověď univerzity tedy byla v maximální míře diplomatická vůči králi, avšak všechny jeho požadavky byly odmítnuty, přesto se v ní král později snažil nalézt alespoň částečné ospravedlnění pro své počínání. Dnes se nám možná zdá až překvapivé, že byl král ve všech bodech odmítnut, ale musíme si uvědomit, že ze čtrnácti mistrů Pařížské univerzity bylo dvanáct členů různých řádů. A především se jednalo o mistry teologie, tedy hlavně o duchovní.

Svolání generálních stavů

Ani samotné svolání stavů nepřineslo zásadnější obrat v procesu. Královské úřednictvo rozeslalo mezi dny 24. - 29. března pozvánky městům, šlechticům a duchovenstvu. Měla se znovu projednávat otázka Bonifáce VIII. a současně být řešena záležitost templářů. Avšak svolání stavů doprovázela celá řada technických problémů. Dlouho se nevědělo, kde by se mělo setkání konat. Nejprve bylo zvoleno Poitiers, ale z důvodu, že to mnozí duchovní vnímali jako přímý nátlak na papeže, bylo nakonec zvoleno Tours. Rychlá změna místa mnohé účastníky odradila. Zájem o setkání byl největší u zástupců měst, naopak, šlechta neprojevila přílišný zájem se věci účastnit, a tak šlechtici v hojném počtu posílali své zástupce či se vůbec neúčastnili. Patrně v tom mohla hrát roli i samotná skutečnost, že mnoho templářů pocházelo ze šlechtických rodin. Vlažný přístup k věci byl rovněž zaznamenán i ze strany duchovenstva.

Konkrétní záznamy o průběhu svolání stavů se nedochovaly. Předpokládá se, že samotné setkání trvalo od 5. až do 10. května roku 1308 a jeho hlavní náplní byla řada projevů od Nogareta a Plaisianse, cílem těchto projevů bylo seznámit co nejširší veřejnost s údajnými zločiny templářů.⁸⁷

⁸⁶ BARBER, Malcolm. *Proces*, s. 107.

⁸⁷ BARBER, Malcolm, *Proces*, s. 108-113; Srov. ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 124, na rozdíl od Barbera přikládá svolání stavů mnohem větší význam. A zmiňuje, že výsledkem tohoto shromáždění bylo pověření francouzského krále, aby tvrdě obhajoval víru.

Po skončení sněmu stavů se král přesunul se svým doprovodem do Poitiers, kde papež pobýval se svým asi čtyřistačlenným doprovodem.

29. května se papež rozhodl svolat konzistoř, kde prudkou obžalobu řádu přednesl Guillaume de Plaisians. Samotný Nogaret mlčel, neboť doposud stále nebyla dořešena otázka útoku na Bonifáce VIII. a Nogaret měl tedy značně ztížené možnosti svých projevů před samotným papežem.

Dále na konzistoři vystoupili zástupci duchovenstva, arcibiskup z Narbonne, Gilles I. Aycelin de Montaigut, a arcibiskup z Bourges Gilles *Římský* (Aegidius Romanus, pocházející z rodu Colonnů, přezdívaný „doctor fundatissimus“ a „theologorum Princeps“), někdejší vychovatel krále Filipa Sličného, kteří prohlašovali, že jsou o vině templářů zcela přesvědčeni. Také předstoupil jeden baron, měšťan z Paříže a další měšťan z Toulouse a všichni ve svých projevech zdůraznili, že papež by měl proti templářům tvrdě zasáhnout.

Samotný papež pronesl velmi diplomatickou řeč v tom smyslu, že dříve templáře miloval, ale dnes, jestliže jsou takoví, nemůže je než nenávidět. Avšak jejich zatčení bylo neoprávněné, proto nezbyvá než pokračovat v důkladném vyšetřování. Projev papeže tedy lze shrnout do prostého slibu, že se bude věci vážně zabývat.⁸⁸

Mezi králem a papežem proběhlo zřejmě několik důvěrných jednání a můžeme se domnívat, že král učinil hned několik ústupků, kterých se papež snažil využít.

Především papež požadoval vrácení veškerého templářského majetku zpět církvi a vedení vyšetřování, nikoliv proti celému řádu, nýbrž proti jednotlivým členům, což bylo pro krále samozřejmě nepřijatelné, neboť na jednotlivých členech řádu mu příliš nezáleželo, nýbrž jej zajímal řád jako celek, tedy se jednání opět ocitla ve slepé uličce.

Nakonec se král rozhodl svým patentem ze dne 27. června 1308, že předá osoby templářů zpět církvi. Samozřejmě, že takové rozhodnutí bylo pro papeže pohroma, skrze všeobecné pohoršení templáře nebylo možné snadno propustit a zřejmě by to ani fakticky nešlo. A současně již nemohl věc nikterak dále protahovat, protože od okamžiku předání templářů vzrostl požadavek, aby se přímo podílel na pokrytí nákladů spojených s jejich vězněním.

Fakticky ovšem templáři nadále zůstali v královských žalářích. Pokud jde o majetek templářů, ten byl společně spravován papežovými a královými zástupci. Především šlo

⁸⁸ ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 125.

o obnově hospodaření na statcích a vyrovnání dluhů s dlužníky, králův dluh byl samozřejmě vymazán.⁸⁹

Král dal několik desítek templářů převést do Poitiers a papež se nakonec odhodlal k zahájení vlastních výslechů.

Výslech 72 templářů

Papež se rozhodl spolu s dalšími kardinály vyslýchat templáře a po osmi dnech jich vyslechl 72.

Všech dvaasedmdesát vystupovalo bez mučení před nejvyšší církevní autoritou a všichni shodně potvrdili svá dřívější přiznání.

Jestliže do tohoto okamžiku existovala snad jen malá naděje, že by se papež chopil různé obhajoby řádu, tak přiznáním dvaasedmdesáti templářů, tato naděje zcela vyhasla. Již nešlo o to, jestli budou souzeni, ale jak jejich soud proběhne. O osobách templářů tedy již bylo jasno a zbývalo vyřešit již jenom otázku celého řádu.

Výslech na Chinonu

Papež trval nadále na tom, že osobně vyslechně celé řádové vedení. A tak byl z Paříže do Poitiers vypraven průvod s Jacquesem de Molay a čtyřmi preceptory Francie, Akvitánie, Normandie a Zámorí, který ovšem do svého cíle nikdy nedorazil a z důvodu údajné nemoci zůstal na poloviční cestě na hradě Chinonu.

Ve snaze templářům pomoci, poslal papež na hrad Chinon komisi kardinálů, o kterých bylo známo, že usilovali řád zachránit. A to kardinála Fredola, Suisyho a Brancacciho. Již dříve, před šesti měsíci, řádové vedení, před prvními dvěma kardinály, popřelo své výpovědi, takže zde existovala naděje, že budou řád obhajovat.

Jenomže francouzský král odpověděl stejnou mincí a poslal k vyslýchaným na Chinon Nogareta a Plaisiance, kteří se spolu s kardinály účastnily výslechů.

Byla to poslední velká možnost pro skutečnou obhajobu řádu, neboť papež se rozhodl vyjmout řádové vedení z procesu a právo rozsudku nad těmito muži si vyhradil pouze sám pro sebe. Což ovšem dotyční nevěděli.

A tak se stalo, že se Molay plně přiznal ke svým původním výpovědím a ostatní ho následovali. Patrně v tom hrála roli osobní účast Nogareta a Plaisiance, každopádně tímto okamžikem řádové vedení prohrálo svou obhajobu.

⁸⁹ ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 127.

Roztříštění procesu

V červenci roku 1308 uzavřel papež s králem dohodu. Papež obnovil inkviziční vyšetřování, které původně svým starším rozhodnutím zrušil.

Nově mělo být vyšetřování rozděleno do jednotlivých diecézí. V každé z nich byl pověřen diecézní biskup, jemuž měli asistovat dva kanovníci, dva dominikáni a dva františkáni a v případě potřeby i klasičtí inkvizitoři. A toto vyšetřování mělo být vedeno proti jednotlivým templářům.

Dále papež svým rozhodnutím ze dne 12. srpna roku 1308 rozhodl o zřízení komise v každé další zemi či větší oblasti, která by se zabývala otázkou viny řádu jako takového. Výsledek těchto komisí se měl stát podkladem pro příští církevní koncil, svolaný předběžně na rok 1310 do města Vienne.⁹⁰

Faciens Misericordiam

Papež dne 12. srpna roku 1308 vydává novou bulu, kterou rozlišuje vinu jednotlivých templářů od řádu jakožto celku. Přesto je bula určitou značnou rezignací na obhajobu řádu.

V začátku buly se píše toto: „*V prvních chvílích, kdy jsme přijali nejvyšší poslání, a ještě, než jsme přišli do Lyonu, abychom přijali insignie našeho korunování, a ještě mnohokrát poté, bylo nám tajně doneseno, že velmistr, převoři a další bratři milice jeruzalémského templu, a řád sám ve svém celku... propadl odporným zločinům odpadlictví, modloslužebnictví, nečistým neřestem Sodomy a k všelikému kacířství. Zdálo se nám neuvěřitelné a proti vši pravděpodobnosti, že by muži, o kterých jsme věřili, že jsou sdostatek zbožní, aby přijali ve jménu Krista poslání prolévat krev a vystavovat se neustálým smrtelným nebezpečím... zapomněli na své blaho... Náš drahý syn v Kristu Filip, slavný král Francie, byl též informován o těchto zločinech; provedl vyšetřování tak, jak bylo v jeho možnostech, aby nás ve vši úplnosti o všem uvědomil.*“⁹¹

Dále papež v bule vysvětluje, že vyslechl dvaasedmdesát templářů, kteří se přiznali a současně poslal komisi kardinálů na hrad Chinon, kde se též řádové vedení přiznalo. Zmiňuje však, že jim bylo uděleno rozhřešení, a že církev neuzavírá své lůno těm, kteří se k ní vrací.

Nakonec papež nabádá v bule k tomu, aby vyšetřování probíhalo i na dalších místech, neboť řád je rozšířen v mnohých částech světa a papež nemůže osobně dohlížet na veškeré vyšetřování.

⁹⁰ ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 127.

⁹¹ ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 132.

Jaroslav Šedivý vnímá podstatu buly také v tom, že papež konečně uvěřil obviněním templářů.⁹²

Komise v Sens

Vyšetřování v jednotlivých státech zahájily komise, spadající pod jednotlivé diecéze, své výsledky potom posílaly ústřední diecézní komisi v Sens, která byla ustanovena dne 12. srpna 1308, tedy ve stejný den, kdy byla vydána papežská bula.

Předsedou této komise se stal Gilles Aycelin arcibiskup z Narbonne, který byl znám svou nepředpojatostí. Dále v komisi zasedl Vilém Durant, biskup z Mende, Vilém Bonnet, biskup z Bayeux, Renaud La Porte, biskup z Limoges a několik dalších členů, o kterých se dnes soudí, že byli nezávislí.⁹³

Rovněž komise v Sens slibovala vyšetřovaným, že o všem mohou mluvit zcela otevřeně, že nebude použito mučení a jejich výpovědi budou utajeny.

Veškeré rozdrobování celého procesu opět zapříčinilo neúměrné průtahy. Vyšetřovací komise v Sens, čekající na práci diecézních komisí, započala s výslechem prvního svědka, teprve až v listopadu roku 1309.

Král samozřejmě zuřil a obviňoval papeže, že se snaží celou věc opět nesmyslně protahovat, aby se zmocnil majetku templářů a vyvaroval se veřejnému skandálu.⁹⁴

Komise dokončila své vyšetřování až po dvou letech, a to 5. června 1311, což zapříčinilo, že původně svolaný církevní koncil na rok 1310 musel být odložen a započal až 16. října 1311.⁹⁵

Přestože se při výsleších mnohde opětovně používalo mučení, našlo se v květnu roku 1310, 573 templářů, kteří byli ochotni hájit řád před výslechovou komisí a na následném církevním koncilu.

Spolu s papežskou bulou, byl dále rozeslán na většinu diecézí v Evropě dotazník, obsahující 127 otázek, zformulovaných královskými úředníky a doplněných papežem, na které se vyšetřovatelé měli zaměřit. Smyslem těchto otázek bylo podrobněji rozvést podstatu obvinění, ale příliš nového i přes svůj velký počet, nepřinášely.

⁹² Pohled Šedivého (1999) se formoval v době, kdy ještě nebyl objeven (2001) Barbarou Frále Chinonský pergamen, kterým papež řádové vedení tajně absolvoval.

⁹³ ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 137 vnímá komisi v Sens jako jediný skutečně nezávislý orgán v rámci celého procesu.

⁹⁴ ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 133.

⁹⁵ ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 135.

Zapisování těchto výsledků bylo prováděno velmi pečlivě, je zaznamenána atmosféra výslechu i to, u jakých odpovědí vyšetřovaný váhal či se vzpouzel.⁹⁶

Jako první svědek byl 26. 11. 1309 před vyšetřovací komisí předveden velmistr řádu. Byl dotazován, zda chce obhajovat řád.

O tom, co se tehdy odehrávalo ve velmistrově myšlení, se dnes historici pouze dohadují. Každopádně, Molayovo vystoupení před komisí probíhalo velmi podivným způsobem.

Po patnácti měsících od předchozího výslechu na Chinonu nejspíše poznal, že mu jeho předchozí přiznání v ničem nepomohlo, a tak opět odvolal.

Nejprve se snažil vysvětlit, že on není hoden obhajoby řádů, neboť je jen prostým člověkem, který nemá peněz ani znalostí, nakonec však k rozpačité obhajobě přistoupil.

Tvrdil, že nechápe, proč by měl být řád rychle zničen církví, když papežským ustanovením byl řád zřízen. A současně zmínil, že rozsudek nad římským císařem se odkládal o dvaatřicet let.

Dále Molay popsal to, jak templáři pro Krista ve Svaté zemi umírali a nenechali se nikým zastrašit.

Své vystoupení potom zakončil skutečnou obhajobou s tím, že nezná nikoho více oddanějšího Kristu, než řád templářů, a že neví o nikom, kdo pro Krista prolil tolik krve či by více daroval na almužnách pro chudé, tedy že je o nevině řádu zcela přesvědčen.

Shrnutí Molayových výpovědí

Molay na samém počátku procesu v říjnu 1307 přiznal svá provinění, která potom v lednu 1308 popřel. V srpnu roku 1308 je před kardinálskou komisí na Chinonu, za přítomnosti Nogareta a Plaisiance, opět přiznal. A po patnácti měsících, v listopadu roku 1309, je opět popřel před komisí v Sens.⁹⁷

Dále byl dne 27. listopadu vyslechnut Pousar de Gizey, který sloužil jako komtur v Payns. Pousard se skutečně chopil obhajoby řádu a snažil se vysvětlit, že templáři svá přiznání

⁹⁶ Dokumentaci z templářských výsledků nechal Napoleon o 500 let později odvézt z papežských archívů zpět do Paříže, kde došlo k jejich opisům před navrácením v roce 1814. ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 135.

⁹⁷ DEMURGER, Alain. Jakub z Molay, s 187; BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 197, vykresluje Molaye jako jednoho z viníků templářské zkázy pro jeho nepevnost v postojích; Z těchto důvodů mnozí badatelé považují Molaye za spoluvůrce zkázy templářského řádu, především Barber, ačkoliv je třeba brát v úvahu psychologický a fyzický nátlak, kterému byl vystaven. Jak se ukazuje, tak svá přiznání popíral vždy v době umírněnější atmosféry.

učinili ze strachu po velkém mučení, kterého se měl dopouštět Floyrac z Béziers, převor z Montafaucon. Floyraca dále vylíčil jako hlavního nepřítele řádu.⁹⁸

Kromě těchto dvou řádové velení odmítlo obhajovat řád s odůvodněním, že jejich proces je vyhrazen pouze papeži. Obhajoba řádu před komisí v Sens a následném koncilu měla tedy připadnout na obyčejné rytíře.

Nejvýznamnější z rytířů, kteří se chopili obhajoby řádu, byl Petr z Boulogne, o kterém dále ještě bude řeč.

14. února byl předveden Jan z Cochiaca, který sebou přinesl list opatřený pečetí probošta Filipa z Poitiers, který měl předvádění vězňů na starosti. Dopis byl adresovaný Vavřinci de Beaune, který byl dříve komturem v Epailly.

V dopise bylo uvedeno, že on i jeho bratři, by se měli přiznat a bude jim odpuštěno, jinak, že budou všichni upáleni.

Když se vyšetřovací komise v Sens ptala na tento dopis majitele pečetidla, tak jí sdělil, že si není vědom, že by takový dopis psal, že někdo musel zneužít jeho pečeti, když nedával pozor. A že nikdy na templáře nenaléhal, aby hovořili něco jiného, než je pravda.⁹⁹

7. dubna roku 1310 předstoupil před komisi v Sens Petr z Boulogne, spolu s dalšími spolubratry a předal obsáhlé prohlášení o tom, že jsou všichni ochotni hájit řád, a to každý sám odděleně či všichni společně.

V jeho prohlášení stálo toto: „*všichni se nabízejí osobně, pohromadě či odděleně obhajovat řád a žádají, aby mohli být osobně přítomni generálnímu koncilu a všude tam, kde se bude jednat o statutu řádu... Dále protestují proti tomu, co bratři Templu řekli, říkají či v budoucnu řeknou, dokud budou drženi ve vězení, cokoliv o sobě nebo proti řádu Templu, to nemůže být bráno ke škodě řádu, neboť je zřejmé, že mluvili nebo budou mluvit z donucení a pod nátlakem či zkorumpovanými prosbami, penězi nebo strachem...*“

Dále říkají, že se nenašel „*žádný bratr Templu za hranicemi království francouzského, v celém světě, který říká nebo řekl tyto lži, z čehož je jasně vidět důvod, pro který tyto lži byly zformulovány v království francouzském: to proto, že ti, kteří tak mluvili a svědčili, byli zkorumpováni strachem, prosbami či penězi...*“

⁹⁸ Jedná se o velmi pozoruhodný moment, neboť Florayc je zmiňován u většiny autorů jako udavač řádu. Tedy hlavní otázka ohledně jeho osoby spočívá v tom, do jaké míry lze věřit, že se jednalo o pouhého udavače řádu, či nastrčeného královského agenta.

⁹⁹ Srov. ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 139-143.

Výsledky ostatních komisí

Dokladem o nátlaku na templáře jsou výsledky ostatních vyšetřujících komisí. Za hranicemi království působily papežské komise též v Anglii, na Kypru, ve Svaté říši římské, v Itálii a na Pyrenejském poloostrově. Tyto komise se svými výsledky značně odlišovaly od vyšetřování ve francouzském království. Neboť se většina z nich shodla na tom, že templáři jsou nevinni. A své výsledky podstoupili papeži ještě před začátkem koncilu.¹⁰⁰

Upálení 54 templářů

Na zmíněných událostech vidíme, že se věci nevyvíjely tak, jak by si král představoval. Proti templářským obviněním se formovala značná opozice, a tak bylo třeba jednat. A navíc se blížil koncil.

Arcibiskup v Sens Filip Marigny využil svých pravomocí, tedy toho, že měl na starosti pařížskou diecézi, pod kterou spadalo i Sens. Papeže zjevně nenapadlo, že by mohlo dojít k rozhodnutí v jednotlivých diecézích ještě dříve, než by byla ukončena činnost centrální komise v Sens.

A tak se arcibiskup rozhodl narychlo svolat koncil do Paříže, a již 11. května započal soudit tytéž osoby, které v jiné části procesu vypovídaly jako svědci na obranu řádu. Ovšem tentokrát měly vystupovat jako obvinění ve věci kacířství.

Soud proběhl velmi rychle, jediné, co se zkoumalo bylo to, zda dotyčný popřel svá původní přiznání. Pokud je popřel, byl následně odsouzen k upálení. A tak bylo již druhého dne, 12. května, čtyřiapadesát templářů upáleno za hranicemi Paříže.¹⁰¹

Marně žádala papežská komise o odklad poprav. A ani nesouhlasné stanovisko Pařížské univerzity nebylo bráno v potaz.

Když se o této věci dozvěděl Petr z Boulogne, hlavní obhájce řádu, utekl z vězení a žádné další zmínky o něm již nejsou. Upálení hlavní templářské opozice, znamenalo velmi tvrdou ránu pro obhajobu řádu, neboť každý již věděl, že bude-li řád obhajovat, skončí smrtí.¹⁰²

¹⁰⁰ BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 197.

¹⁰¹ Někdy se uvádí upálení 58 rytířů, viz. HEUTGER, Nicolaus. heslo: MOLAY Jacques de, v: *Lexikon für Theologie und Kirche*, red. KASPER, Walter a kol., díl IX., Freiburg – Basilej - Řím - Vídeň, 2000, sl. 35-38.

¹⁰² ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 146-147.

V období od května 1310 až do konce vyšetřování 5. června 1311 již k žádné významnější obhajobě řádu nedošlo, naopak se vršila přiznání svědků, jenž byli posílány královými lidmi svědčit před komisí v neprospěch řádu.

Komise svou závěrečnou zprávu předala dne 5. června 1311 papeži i králi, a tím bylo její vyšetřování ukončeno.

Koncil ve Vienne

Na 13. října roku 1311 byl svolán koncil do jihofrancouzského města Vienne, ležící na řece Rhôně, aby s konečnou platností rozhodl o osudu řádu.

Na koncil dorazilo přes sto prelátů. V první části koncilu došlo k předčítání záznamů papežských komisí a byla řešena otázka, zda budou templáři vyslýcháni před samotným procesem. Koncil drtivou většinou schválil výslech templářů, což bylo pro francouzského krále jistě nepříjemné. Pouze čtyři koncilní otcové, vedení arcibiskupem Marignym, hlasovali proti jejich výslechům. Tedy se opět začátek koncilu nevyvíjel pro francouzského krále dobře.

V únoru 1312 král se svým početným vojenským doprovodem přijíždí, ovšem nikoliv do města Vienne, nýbrž do jeho okolí. Což zjevně muselo v papeži vzbuzovat vzpomínku na starší událost známou jako atentát v Anagni.

Papež, který byl v tu dobu již těžce nemocen a zřejmě již unaven spory s králem, se nakonec rozhodne svolat konzistoř a sepíše bulu *Vox clamantis*.

Na druhém zasedání dne 3. dubna 1312 předložil koncilu svou bulu, jejímž výsledkem bylo rozpuštění řádu, a to: „*Nikoli bez vnitřní hořkosti a bolesti, ne formou soudního výroku, ale z rozhodnutí a nařízení papeže.*“¹⁰³

Proti rozhodnutí papeže téměř nikdo neprotestoval, mnohým se nejspíše ulevilo.

Bula Ad providam Christi Vicarii

Dne 2. května roku 1312 vydává Klement V. bulu *Ad providam Christi Vicarii*, kterou odkazuje majetek templářského řádu johanitům, aby jim posloužil k původnímu účelu, kterým bylo znovu dobytí Svaté země. Výjimkou se staly templářské majetky v Aragonii, Kastilii a Portugalsku, které připadly jiným řádům, do kterých templáři přestoupili.

¹⁰³ BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 199; Jedním z hlavních důvodů k rozpuštění řádu byla jeho pověst neboli „fáma“. V inkvizičním řízení hrála hlavní roli obviněného jeho pověst, tedy pokud byla zničena pověst, znamenalo to i zničení nositele pověsti.

Pokud jde o francouzského krále, jeho lidé se zmocnili finančních prostředků templářů, vymazali králův dluh a prodali téměř veškerý živý a neživý inventář. Mnohdy byly Johanitům vráceny pouze značně poničené budovy a prázdné pozemky.

I tak lze ale říci, že králem zamýšlená kořist jistě nenaplnila jeho očekávání.

Dovršení údělu templářů

Během celé této doby diecézní komise nepřetržitě pracovaly, ani samotné zrušení řádu nepřerušilo jejich práci. A tak nadále byli souzeni templáři u těchto komisí jako jednotlivci.

Někteří templáři byli smířeni s církví a bylo jim odpuštěno. A naopak, někteří byli odsouzeni mnohdy i k dlouholetým či doživotním trestům.

Ti, co byly propuštěni, se potýkali s různými existenčními problémy, mnohdy se z nich stali tuláci, neboť při vstupu do řádu darovali veškerý majetek. A tak záleželo, zda je na svobodě přijal jiný řád či vlastní rodina nebo se museli protloukat světem dle svých možností.

Pokud jde o řádové velení, nesmíme zapomínat, že si Papež již dříve vyhradil právo na jejich soud. Ovšem ke konci procesu byl již velmi těžce nemocen, a tak se již nemohl projednávání věcí osobně účastnit.

18. března 1314 byli Jacques de Molay, Hugues de Pairaud, Geoffroie de Charnay a Geoffroie de Gonnevillle předvedeni před katedrálu Notre Dame, kde měl veřejně proběhnout jejich soud před zraky velkého shromáždění.

Obžalobu přednášeli papežští vyslanci v čele s Arcibiskupem ze Sens. Po této obžalobě započali templáři s posledním veřejným přiznáním svých zločinů, zřejmě jim byl přislíben mírný trest. Jaké ovšem pro ně bylo překvapení, když se dozvěděli, že je odsuzují na doživotí.¹⁰⁴

Po odsuzujícím verdiktu, Jacques de Molay křičel před veškerým shromážděním, že řád templářů je svatý a bez viny, že veškerá obvinění byla vylhaná, že řehole templářů byla posvátná, správná a katolická, a že on sám by zasloužil trest smrti, neboť ve své zbabělosti před mučením a lstivým jednáním papeže a krále pronesl lživé doznání.

Hugues de Pairaud následoval svého představeného, a i on začal křičet, že byli k přiznáním donuceni, a že řád je nevinný.¹⁰⁵

¹⁰⁴ DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay*, s. 187.

¹⁰⁵ BORDONOVE, Georges. *Filip IV.*, s. 200, popisuje situaci tak, že nechybělo mnoho a dav by templáře zachránil.

Po krátké poradě kardinálů došlo k předání obou templářů královskému prefektovi. Preláti chtěli o jejich případu znovu jednat příštího dne, ačkoliv by je nejspíše jako znovu odpadlé odsoudili k upálení.

Filip Sličný již na nic nečekal a hnán vzbuzeným nepřátelstvím pařížanů vyřkl okamžité rozhodnutí. Nařídil, aby oba templáři byli upáleni ještě téhož večera na menším ostrůvku v Seině, na místě dnešního náměstí Vert-Galant, zhruba v místech, kde se dnes nalézá pomník Jindřicha IV.

Celá poprava se odehrávala pod okny královského paláce, kde král mohl celé představení sledovat.

Molay před upálením požádal své katy, aby mohl být obrácen čelem k chrámu Matky Boží a mohl mít sepnuté ruce. Bylo mu vyhověno.¹⁰⁶

Dnes je v literatuře zpopularizováno, že měl Molay pronést i výrok, že „*Bůh pomstí naši smrt.*“¹⁰⁷ Do jaké míry se jedná o básnickou licenci, nelze však s určitostí říci.

Je však pravdou, že Papež Klement V., který již byl vážně nemocen a trpěl ledvinovými kameny, umírá o měsíc později, 20. dubna 1314. A v témže roce v prosinci zemřel i francouzský král, následkem zranění při lovu.

¹⁰⁶ DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay*, s. 188 v závěrečném hodnocení je Molay líčen jako postava klidná, rozvážná a čestná.

¹⁰⁷ Srov. ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství*, s. 175.

Závěr práce

Svou práci jsem psal několik let. V průběhu času jsem zjistil, že můj původní pohled na zamýšlení cíle práce nebyl úplně správný, především, že jsem se mýlil v otázce hodnocení královy role a následně jsem celou práci několikrát přepracoval.

Můj současný pohled do značné míry ovlivnil konzultant mé práce, P. Jindřich František Holeček, který mě upozornil na skutečnost, že v posledních letech vyšla celá řada zahraničních vědeckých prací, které vnášejí do kontextu tématu nové světlo. A dokonce mě seznámil i s pracemi, které v rámci vědeckého úzu na daný fenomén nejsou naší odborné obci příliš známé.

Hlavní badatelská otázka, na kterou jsem se v práci chtěl soustředit, se týkala širšího pozadí procesu s templáři, kde byla poněkud jednostranně starší literaturou stavěna do popředí ziskuchtivost francouzského krále.

Ostatně, jak jsem již v první části své práce nastínil, takové pojetí by především odpovídalo linii anglických historiků v čele s Malcolmem Barberem.

Domnívám se, že jsem ve své práci dostatečně rozebral i ostatní příčiny vzniku procesu, kterými bylo vnímané ohrožení francouzské koruny ze strany papežství a ostatních panovníků

Analyzoval jsem „bitvu zlatých ostruh“ a účast templářů v této bitvě a po jejím rozboru docházím k závěru, že skrytý přímý podíl templářů na podpoře flanderského povstání musel být francouzským králem, dokonale informovaným profrancouzskými flanderskými měšťany, nazírán jako velezrada. A vzhledem k neúnosným lidským, finančním a územním ztrátám, bylo vnímané ohrožení celistvosti země a vlastní dynastie zcela oprávněné.

Po důkladném studiu královy osobnosti a dobových okolností, především ohrožením kapetovské dynastie z řad okolních panovníků, docházím k závěru, že francouzský král mohl na úder proti templářům především pohlížet jako na odvrácení hrozby, kterou pro něj templářský řád zcela reálně za konfliktu s papežem díky své obrovské vojenské a finanční moci mohl představovat. Jen ve vlastní Francii držel řád jedenáct tisíc „manérií“, statků schopných svým výnosem neustále vydržovat jednoho rytíře ve Svaté zemi.

S pádem Akkonu roku 1291 se již vlastní poslání řádu v očích veřejnosti zcela vyčerpalo. Templářům se nepodařilo vybudovat si opravdu pevné vojenské základny ve Středomoří,

tak jako johanité na Rhodu. Molay se sice pokusil získat podporu pro novou křížovou výpravu, ovšem obracel se na hlavní protivníky francouzské koruny, papeže Bonifáce VIII., anglického a aragonského krále.

Když se Molay rozhodl překvapivě opustit Kypr a přesídlit do Paříže, vzbudilo to veliké rozpaky, byl přece znám tím, že neprováděl vizitace, účel tohoto kroku nebyl nijak jasný a v následujících měsících neučinil sám nic proto, aby ho objasnil (i samotná přeplavba mu trvala čtyři měsíce, bylo tedy zjevné, že se musel někde zastavovat a zřejmě dojednávat různá spojení). Přesídlení do Templu, nejmocnější pevnosti v Paříži, znamenalo pro francouzského krále velmi komplikovanou situaci. Rázem měl vedle sebe vrchní velení vojensky i finančně mocného rytířského řádu, podléhající pouze papeži a současně hypoteticky podezřívaného anglického spojence.

Spory mezi Plantagenety a Kapetovci byly již dlouhodobého charakteru. Jak byli Plantagenetové neustále olupováni o svá kontinentální dominia, domáhali se svých nároků nejenom ve vojenských bitvách, ale rovněž i u papežů, kteří nechávali francouzské krále opakovaně exkomunikovat, viz. Inocenc III. Filipa Augusta nebo papež Bonifác VIII. Filipa IV. Sličného.

Anglický král Eduard I. se nikdy netajil svými nároky na francouzský trůn, a ani nevylučoval možnost přímého vylovení v Normandii na obranu svých práv. A jak jsem ve své práci podrobně rozebral, byl to právě Eduard I., který svými protižidovskými zákony zlikvidoval židovské bankéře a umožnil tak templářům převzít jejich místo v Anglii.

Nový papež Béraud /Bertrand/ de Got, zvolený 5. 6. 1305 jako papež Klement V. (původem Gaskonec z Vilandrautu / Gironde, z tradiční plantagenetovské Akvitánie, byl stále podezíraný Filipem IV. Sličným z možných proanglických sympatií a vystavovaný až neuvěřitelnému tlaku na zahájení procesu a odsouzení zesnulého Bonifáce VIII., který svého času krále exkomunikoval), se v létě 1306 marně pokoušel v Poitiers při společném projednávání situace s johanitským velmistrem Fulkem z Villaretu a templářským velmistrem Jascuesem de Molay dosáhnout sloučení obou rytířských řádů. Jacques de Molay to kategoricky odmítnul a nevyhověl ani Filipovu požadavku, aby se templářským velmistrem stal následně některý z jeho synů. Ještě 24. června 1307 byl v pařížském Templu při osobním setkání s králem Filipem IV. částečně ujištěn, že objevující se obvinění proti řádu ho neohrozí, ale k žádné dohodě mezi nimi

(ani ve věci Filipova dluhu vůči řádu) nedošlo. Do masového pozatýkání všech templářů královskými bailii a senešaly z pátku 13. října 1307 zbývaly necelé čtyři měsíce.

Za důležité považuji zmínit i to, jak Filipovi IV. Sličnému záleželo na Jofreyovi de Charney, který byl preceptorem řádu v Normandii. Charney byl celou dobu vězněn s Molayem a nakonec byl spolu s ním upálen 18. března 1315 na Židovském ostrově v Seině, naproti katedrále Notre-Dame. Není pochyb o tom, že se v tomto ohledu dostalo Normandskému preceptorovi zvláštního zájmu, neboť on nepatřil mezi nejvyšší představené řádu, a tak si jeho demonstrativní upálení lze vykládat jako daň za jeho potenciální anglické spojenectví.

Není sporu o tom, jak naprosto klíčovou roli pro anglické vyloďování na kontinentu Normandie po celou následnou tzv. Stoletou válku, a až do Karla VIII. a Ludvíka XII. hrála (nemluvě už vůbec o velké síle plně dochovaných templářských komend v Anglii). A též si musíme uvědomit, že ve Francii tohoto období stále ještě neexistovala plně a pevně konsolidovaná a „centralizovaná“ královská moc.¹⁰⁸

Naopak, je dnes v tomto procesu konsolidace francouzské státnosti Filip IV. Sličný v podstatě obecně hodnocen kladně, zejména při svém důrazu na královská města a generální stavy.

Skutečnost, že francouzský král pocíťoval v obrovském vojenském a finančním potenciálu templářského řádu jakési bezprostřední ohrožení království i vlastního dynastického nástupnictví, je dnes spíše již zřejmá. Sám velmistr k jakékoli přímé podpoře francouzské koruny a jejích potřeb a zájmů prokazatelně orientován nebyl

¹⁰⁸ KUDRNA, Jaroslav. *Dějiny Francie VI.*, Praha: Svoboda, 1988, s. 160-194.

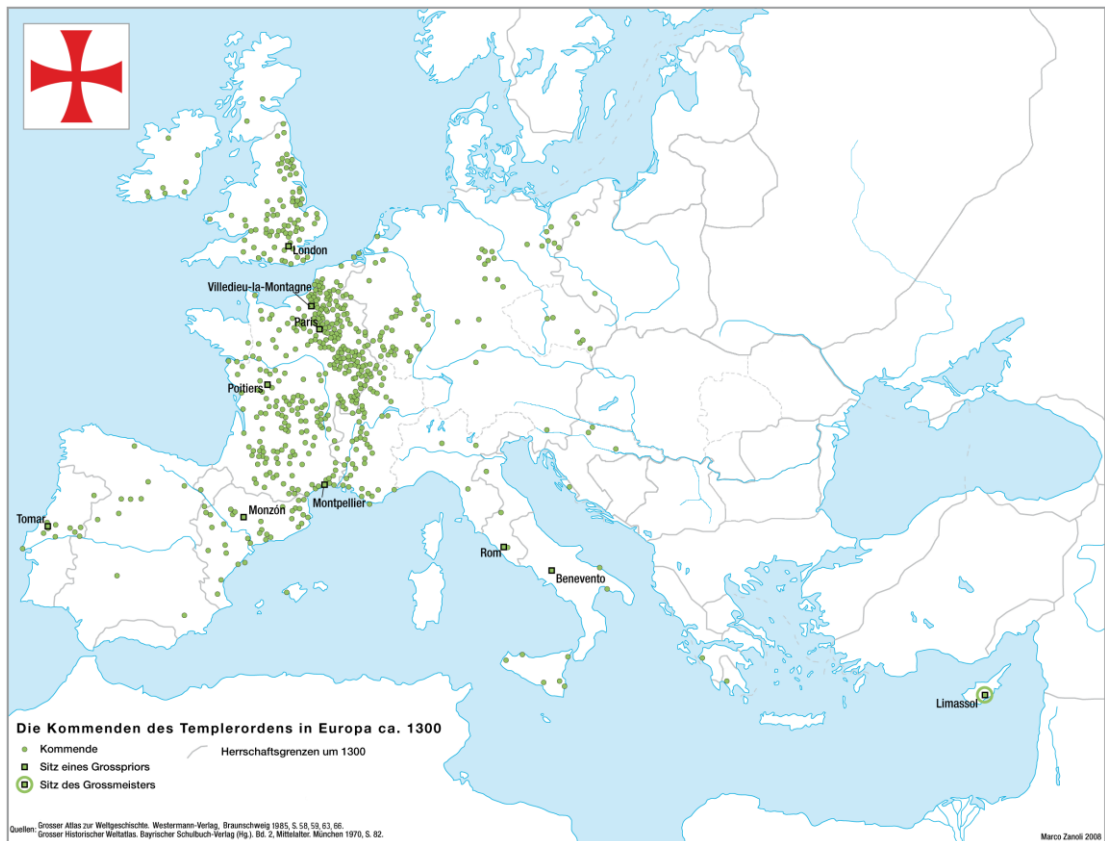
Literatura

- ARMSTRONG, Pete. *William Wallace e la rivolta scozzese*. Milán: RGA Italia S.r.l, 2012.
- AUGUSTIN Milan. *Neznáma história zeme baníkov a pôvodu striebra rádu templárov*. Forum Sapientiae, 2014.
- BARBER, Malcolm. *Procees s templáři*. Praha: Argo, 2008.
- BARBER, Malcolm. *Noví rytíři*. Praha: Argo, 2006.
- BĚTUŇÁK, Martin. *Ideál křesťanského rytíře - vliv traktátu De laude novae militiae sv. Bernarda z Clairvaux*. Olomouc: diplomová magisterská práce, Univerzita Palackého, Katedra historie, 2002.
- BORDONOVE, Georges. *Filip IV. SLIČNÝ Železný král*. Praha: BRÁNA, 2007.
- BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů a kongregací v Českých zemích*. I. Díl. Praha, Libri, 2002.
- CLAIRVAUX, Bernard. *Apologie pro opata Viléma*. Praha: OIKOYMENH, 2018.
- ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. HOKE, Pavel, HROCHOVÁ, Věra. KUČERA, Jan. KUMPERA, Jan. VANÍČEK, Vratislav. VLNAS, Vít. *Evropa králů a císařů*. Praha: Ivo ŽELEZNÝ, 1997.
- DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay: Soumrak templářů*. Praha: Argo, 2011.
- DELHAYE, Jérôme. *Les Templiers l'épée levée contre Philippe le Bel?*. v: „NEO. Le métier de néo-historien médiéviste à l'université de Louvain“ z 9.10. 2014, <https://neo.hypotheses.org/379>, český překlad F. J. Holečka: *Pozdvihli templáři meč proti Filipovi Sličnému?!*, v: Sophia. Studijní materiály přednáškových cyklů Slavatovské akademie při Městské knihovně v Nové Bystřici, 2020.
- DELLA FINA, Giuseppe M. *Templari in Etruria*, v: „Medio Evo. Un Passato da riscoprire“, roč. 17, č. 12 /203/, prosinec 2013, s. 106-108, český překlad F. J. Holečka: *Objevené nápisy dokazují sexuální akty templářů v hrobce z let 530-520 př. Kr. v Tarquinii (necropoli dei Monterozzi, tomba Bartoccini)*, v: Sophia. Studijní materiály přednáškových cyklů Slavatovské akademie při Městské knihovně v Nové Bystřici, 2020.
- FRALE, Barbara. *Templáři a Kristův rubáš*. Praha: Argo, 2011.
- HAAG, Michael. *Templáři*. Praha: Slovart, 2011.
- HAAG, Michael. *Zkáza templářů*. Praha: Slovart, 2016.

- HEUTGER, Nicolaus. heslo: MOLAY, Jacques de, v: *Lexikon für Theologie und Kirche*, red. Walter KASPER a kol., díl IX., Freiburg – Basilej - Řím - Vídeň, 2000, sl. 35-38.
- JONES, Dan. *Rytíři Templu*. Praha: Pavel Dobrovský, 2019.
- KOZA, Stanislaw Józef. heslo: TEMPLARIUSZE, *ubodzy rycerze Chrystusa i świętyni Salomona, Pauperes Commilitones Christi Templique Salomonis*, v: *Encyklopedia katolicka*, red. Stanislaw kard. Dziwisz a kol., Lublin, Towarzystwo naukowe Katolickiego uniwersytetu lubelskiego Jana Pawła II., 2013, sl. 607-610.
- KUDRNA, Jaroslav. *Dějiny Francie VI.*, Praha: Svoboda, 1988.
- MARTIN, Sean. *Templáři - vzestup, moc, pád a mysteria templářských rytířů*. Praha: Grada, 2009.
- MAUROIS, André. *Dějiny Anglie*. Praha: Lidové noviny, 1995.
- NOVOTNÝ, František. *Procesy s templáři a pozdně středověké představy o antinomické herezi*. Brno: magisterská diplomová práce, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav religionistiky, 2015.
- PERNOUD, Régine. heslo: Templiers, v: *Dictionnaire de spiritualité, ascétique et mystique, doctrine et histoire*, red. M. VILLER, SJ - F. CAVALLERA, SJ - J. de GUIBERT, SJ - A. RAYEZ, SJ, pokr. A. DERVILLE, SJ – P. LAMARCHE, SJ – A. SOLIGNAC, SJ, díl XCVI-XCVII-XCVIII, Paříž: Beauchesne, 1990, sl. 152-161.
- PETŘOVÁ, Iveta. *Duchovní rytířské řády na území Českých zemí do 1. čtvrtiny 14. stol.* Pardubice: bakalářská diplomová práce, Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Ústav historických věd, 2011.
- ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství a hříchy rytířů templářského řádu*. 2. vydání. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2008.
- VALLERANI, Massimo. *Modelli di verità. Le prove nei processi inquisitori* (ve sborníku příspěvků symposia *Atti del convegno internazionale „L'enquête au Moyen Âge“*, které proběhlo na École Française de Rome v Římě 20.-21. ledna 2004), český překlad F.J. Holečka: *Modely pravdy. Důkazy v inkvizičních procesech*, v: Sophia. Studijní materiály přednáškových cyklů Slavatovské akademie při Městské knihovně v Nové Bystřici, 2019.
- WASSERMAN, James. *Templáři a Assasinové Nebeští bojovníci*. Praha: BB/art, 2004.

Přílohy

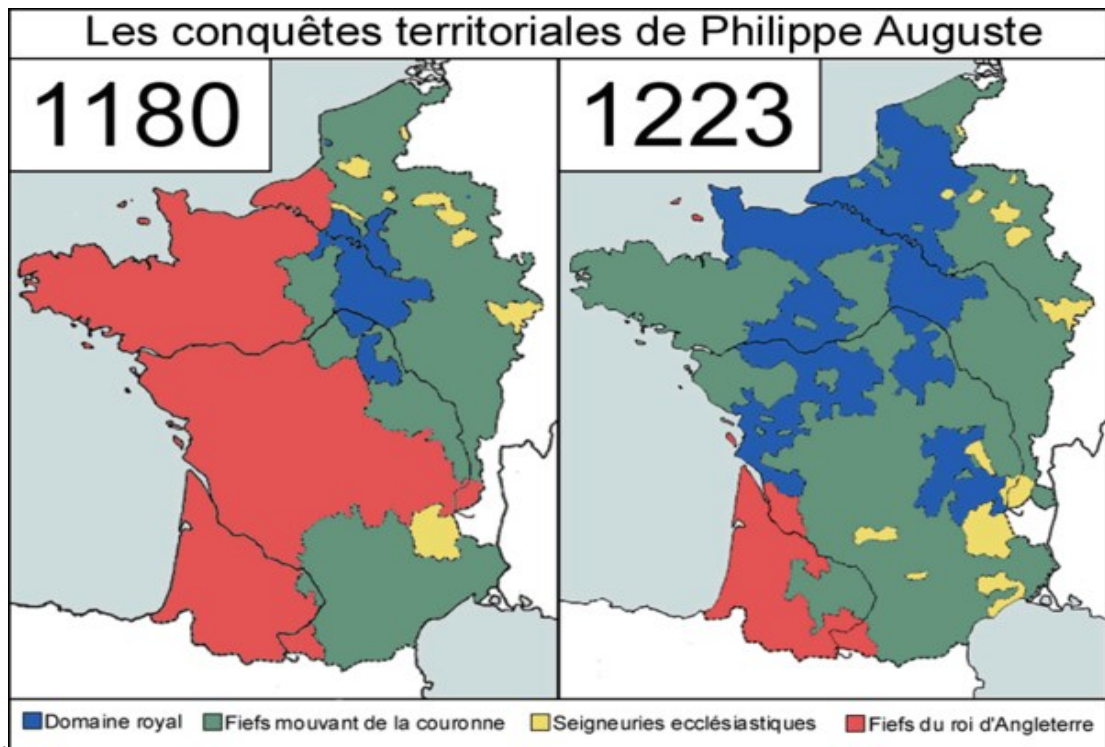
<u>Obrázek 1 Mapa templářských sídel</u>	59
<u>Obrázek 2 Porovnání území Kapetovců a Plantagenetů mezi lety 1180-1223</u>	60
<u>Obrázek 3 Vyobrazení Filipa IV. Sličného v rukopisu sbírky francouzských králů od Jeana du Tilleta</u>	61
<u>Obrázek 4 Reprodukce templářské pečeti na výstavě v Praze</u>	62
<u>Obrázek 5 Portrét Klementa V. od Henriho Serruta</u>	63
<u>Obrázek 6 Klement V. a Filip IV. Sličný, templáři na vídeňském koncilu, mistr Bocicaut 15. stol Národní knihovna Francie</u>	64
<u>Obrázek 7 Jacques de Molay, Bilbliothèque National de France, autor neznámý</u>	65
<u>Obrázek 8 Guillaume de Nogareth od autora Didiera Descouens</u>	66
<u>Obrázek 9 Templářská pevnost Chastel Blanc</u>	67

Obrázek 1 Mapa templářských sídel¹⁰⁹

¹⁰⁹ Zdroj:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6a/Templerorden_in_Europa_1300.png

Obrázek 2 Porovnání území Kapetovců a Plantagenetů mezi lety 1180-1223¹¹⁰

¹¹⁰Zdroj:

https://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:Conquetes_Philippe_Auguste.png&uselang=fr

Obrázek 3 Vyobrazení Filipa IV. Sličného v rukopisu sbírky francouzských králů od Jeana du Tilleta¹¹¹

¹¹¹ Zdroj:

https://fr.wikipedia.org/wiki/Ordre_du_Temple#/media/Fichier:Philippe_IV_le_Bel.jpg

Obrázek 4 Reprodukce templářské pečeti na výstavě v Praze¹¹²

¹¹² Zdroj:
https://fr.wikipedia.org/wiki/Ordre_du_Temple#/media/Fichier:Siegel_Tempelritter.jpg

Obrázek 5 Portrét Klementa V. od Henriho Serruta¹¹³

¹¹³ Zdroj: https://fr.wikipedia.org/wiki/Clement_V#/media/Fichier:Papa_Clemens_Quintus.jpg

Obrázek 6 Klement V. a Filip IV. Sličný, templáři na vídeňském koncilu, mistr Bocicaut 15. stol
Národní knihovna Francie¹¹⁴

114

Zdroj:https://fr.wikipedia.org/wiki/Clement_V#/media/Fichier:Ma%C3%A9tre_de_Boucicaut_Clement_V_et_Philippe_le_Bel.jpg

Obrázek 7 Jacques de Molay, Bilbliothque National de France, autor neznámý¹¹⁵

¹¹⁵ Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/Jacques_de_Molay#/media/File:JacquesdeMolay.jpg

Obrázek 8 Guillaume de Nogareth od autora Didiera Descouens¹¹⁶

116

Zdroj:https://fr.wikipedia.org/wiki/Guillaume_de_Nogaret#/media/Fichier:Capitole_Toulouse_-_Grand_escalier_-_Guillaume_de_Nogaret.jpg

Obrázek 9 Templářská pevnost Chastel Blanc¹¹⁷

¹¹⁷ Zdroj: [http://www.crusader-castles.com/PIANA%20Templerburg_Chastel_Blanc%20\(2008\).pdf](http://www.crusader-castles.com/PIANA%20Templerburg_Chastel_Blanc%20(2008).pdf)

